КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Массаа а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

(С В Е Т)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Советен Министрий Советен орган

Орган Чечено - Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР.

ГАЗЕТА АРАДУЬЯЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ | 199 (4400) | ЕРА, 10 сентябрь 1970 шу. | Мах 2 кап.

Ца хаддаш шекара свеклах етта машинаш ух Аргунера шекар доккхуча заводе. Хьувкъам Даьлаеуна дlалуш бе Гудермесски, Шаьлe, Урус-Мартана районашкара свекла лелхерай. Свекла дlанйеча пункте хlаьнле нхьа эзар совгlа тонн свекла дlаяхна цар.

СУРТА ТIА: Шекар доккхуча завода свекла дlайеча пункте IоберсаIеш латт свеклах сетах ла машина.

В. Юшасава сурт.

Мишта кийчъяьй оаш клуб Iанга?

Доккхийн бехктохамаш деккареш де культпросветучреждененашта хьалхашкe латтараш. Уж эргадуал шера хенага хьежжа. ХIана дукха хе йисаьц кхашкара балхаш чекхдовла. ГаргакхоачаIш латт Iа. Цудухьа республика культура учрежденей болхлой теркам тIабергзаба беза Iана замалахь болх бара мел эша хьелаш кIанзза Iалашдара, хIара клуб, культура ЦIа дина ремонт яь тоадара. Бехктохаме деккар де из. Культпросветучреждененашта лертIа болх булургбец Iана замалаь эшар хIанзза хьа Iалаш ца дойя. Из дика кхета а дец республика дуккхача культпросветучреждененаша лертIа вIаштIехьдаьккхад Iан кийчо елга.

В. И. Ленина 100 шу дизара хегадьча Ерригроссийски хьажара итогаш йича «РСФСР дикагIдола культура ЦIа» яза цIи елар Сунженски районни культура ЦIенна. Болк кхетамца вIаштIехьбаккхарех ка яьнай цун из сийлен цIи аьхла. ХIара серахьа дукха нах гулду цу культура ЦIагIа. Цига болх беш а художественни самодеятельноста тайп - тайпа кружокаш. Керда фармаш юкъе а кхуьлаш бу ший болх культура ЦIен коллективо. Къаьстта дукха вовеннай наха цига чакхйоаха «Ленински трибуна» яха тематически сайренаш.

Сунженски культура ЦIагIа традици а тиена дIасттад. Советски Эскаре гIулакх да болза кегирзой торжественни накъабоахига, сагйовлеш торжественни регистраци елга. Районе дерригача боахамашка дика йоваш я цу культура ЦIен агитбригада. Из каст-кеста хул механизатораш бойча. Сакъердаме концерт, кIоарга чулоацам бола лекци, беседа хул дика агитбригада репертуаре. ХIана Сунженски культура ЦIен болхлой гIагIертта къахьегаш бе Iан кийчо ара. Хайра хIама ца эшйаш уж кIанале Iалашдаь баьнная Iана замалахь мел эшар.

Дика кийчлу Iанга Грозненски районерча Первомайски культура ЦIен болхлой а. Цар керттера теркам гIабазийтаб Iай лертIа болх бе йиш хургйолаш помещени кийчъяра, хIана аьлча цунга хьежжа мара вIаштIехьдаргдац болх тоабе а. Культура ЦIен болхлоша кIанззехьа белгалдоах Iана замалахь шоаш бергбоача болха керттера лостамаш. Юбилейни шера Iоайьча опытах пайда а эцаш, цар лерхI дIахо а тематически сайренаш дуккагIа вIашагIъехка, художественни самодеятельноста декъа лоацерий мугIереш дебаде, керда традицеши обрядаши вахара юкъехзахьа.

Iан кийчо яра гIулакх лертIа вIаштIехьдаьккха моттигаш кхы а я вай республика. Цхьайолча колхозаша, совхозаша дика ноекъостал ду культпросветучрежденешта цу дакъа. Цар шоай чотах ремонт ю клубай, культура ЦIенай помещенешта, Iай эшаргдола доагор Iалашду, ишта кхы а. Цхьабакъда, дуккхача моттигашка эсала латт Iанга культура учреждененеш кийчъяра гIулакх. Цхьайолча юрташка хIанз а тIехь ремонт а йолаьяц клубай помещенешта, Iалашдеьдац доагор, тIаьта цхьайолa клубаш болх бера оIалла пайдана а яц. Цхьадолча боахамий кулгалхоша тесса леладу культура учреждененешта материальни новкъостал дара гIулакх. Цу тайпара кхоачамбоацараш да Урус-Мартана, Шаьла, Наьсарен районашка, иштта кхычахьа. ДIахо ла магаргдац уж, Iанга культуре учреждененеш кийчъяр — из чIоагIа бехктохаме гIулакх да. ХIана дукха ха йисаьц Iа тIенхаме. Цудухьа партийни, комсомольски организацеш, культура районни отделаш, моттигера Советаш деккаройла а культпросветучреждененеш Iанга кийчъяра болх цIенхашта тоабе. ХIанзаьлa тоха ца лойя кхуьргдац из гIулакх лертIа чакхдаккха.

Эггара хьалха баррига низ гIебазийта беза культпросветучреждений помещенешта хинакъа ремонт яра. Цу декъа шорна новкъостал де деккаройла бе совхозий, колхозий кулгалхой. Уж юстара лотте йиш йолаш бац цу балха. ХIара кугалхочо кхетаде деза из.

Культпросветучреждененашта ремонт ечa пайдане хургда каст-каста кагирзой воскресникаш вIашагIдийхкеча.

Цу балза юкъе декъ лоацаш хила еза юрташкара общественность а.

Къахьегамхошта коммунистически кхетам балара, художественни самодеятельноста коллективаш дегIаккхуьлара культпросветучреждененашта эггара аьттув болашагIа йола хе а Iа, хIана аьлча кхашкара балхаш чудерз, нах дукхагIа мукъа хул, гIайкха уж дукхагIа боагIа клубашка, культура Дворецашка. ХIаьта селоIергдолаш хьалаш клубе ца хилча, вIаштIехьбоаккхалургбий болх?

Культура Министерство деккарийла а республика культура учрежденеш Iанга кийчъяра гIулакх цIенхашта тоабе.

Хургйолча КПСС XXIV-ча съезда сийленца накъадахара хIара клуба, культура ЦIен болх дIало тоабар, уж Iанга кийчъяр хIара культура болхлочун сийлен дакхар да.

КПСС XXIV съезда накъадолхаш

ТЕХНОЛОГИЙ ТОЛАМ

Хоьш махкилара КПСС XXIV-ча съезда сийлена накъабахаре вай республике эггара хьалха инициативна дIайоалаьраш ба А. Шерипова цIерагIча Грозненски нефтемаслозавода технологаш. Цудухьа къаьстта чIоагIа хьинар ай денна къахьег цар. Дукха установкаш я цига хIаналехьа нхе шера план кхоачаш а яь кердача пятилетка чотах продукци арахецаш. Социалистически ахье хьалха латт И. Усметов, А. Бегляров керте латтача установкай коллективаш. Пхе шера задани кхоачаш а яь, хIаналехьа хьахулачь шера январе бетта чотах цар арахийцай итташ эзараш сомий мехьа продукци. ЦхьалагIча сентябре пхе шера план кхоачашъяьй А. Истомина кулгалдеча установка коллективо. Цу малалаша хьахьокх технологий дош чIоагIа хилар.

К. ФОМИНА.

А. Шерипова цIерагIча Грозненски нефтемаслозавода планови отдела начальник.

Пятилетка тIеххьарча шера къаьстта дика къахьег Грозненски автокомбината коллективо. Цхьа бутт дIабахийтабац во мукъ дIа-юха бахьара бетта план тIеххоачаш ца ец. БархI бетта мукъ дIа-юха бахьара план 103,4 процент кхоачашъяьй комбината водителаша. Плана совгIа дIа-юха бахьа муьд 23 эзар совгIа тонн а. Тонно-километрий задани а 110,5 процент кхоачашъяьй цар. Хьинаре къахьег цига моториста В. Мишурова, А. Мурадинца, А. Шушашвиле, кхычар.

СУРТА ТIА: болх беш ва А. Шушашвили.

Н. ПЛИЕВА сурт.

Октябра бетта чотах

КПСС XXIV-ча съезда сийлеца накъабахара къахьегама вахто еттача «Грознефтеразведка» треста Али-Юртовски кIоарга бурувдеттача контора бурувдеттараша къаьстта дика къахьег юбилейни шера. Бурув тохара нийс бетта план 6-ча сентябре кхоачашъяьй цар. Таханарча денга кхоачаш октябра бетта чотах итташ метраш бурув техад. Ер бутт чакхбалалехьа нийс бетта сланах лаьрхIачул совгIа тоха лерхI 1700 метр бурув. Иштта дика къахьегама толамаш доахача бурувдеттача контора коллективе белгальвина дика болх беш я бурувдетта мастераш В. В. Феоктистов, А. Г. Мау, Г. Д. Черников керте латта буровой коллективаш. Цар кхы а хьалха кхоачашъяьй нийс бетта цIан.

З. МАРЧЕНКО.

Али-Юртовски кIоарга бурувдеттача контора планови отдела начальник.

* * *

Пхе шера план хана дукхха хьалха кхоачаш а ец, КПСС XXIV съезда къахьегама совгIат кийчдара социалистическа ахье яьнача Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода установкашта юкъе гучаюлаш я хIаналехьа нийс бетта задани кхоачашъяь коллективаш. Царна юкъе хьалха латтачарех ба Чурсунов Николай Федоровича кулгалдеча № 43-1 йолча установка технологаш. ЦхьалагIча сентябре денз октябра бетта чотах мехкдаьтта сийрда продукци арахецаш ба уж. ХIаналехьа 9 бетта заданел совгIа арахийца продукция эзараш сомий мехьа я. Цу установка коллективал дукха тIехьайисач цувца яхь лелаеча К. Г. Горбатенко керте латтача № 21-2 йолча установки коллектив а. 6-ча сентябре кхоачашъяьй во а нийс бетта план. Укх юхедисача деношка планах лаьрхIачул совгIа арахецаргья итташ эзараш сомий мехьа продукци.

Иштта дика къахьегама толамаш а доахаш тIабоагIача бетта чотах мехкдаьтта продукци арахецаш ба ии. Пиркиса, Колесникова, кхычар кулгалдеча установкай технологаш.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

КЪАХЬЕГАМХОШТА ЛАЬРХIА

Грозненски мехьх ечa комбината болхлоша тIайнца социалистически декхараш укх шера шийн толамца кхойчашьйарa тIаерзаьй шера уйлаш. БархI бетта план 101,7 процент кхоачаш а еш дийрхIачул совгIа 97 эзар сома продукцеша реализаци яьй. Хьинсарча парте XXIV съезда сийлеца накъабахара хьинар хьаьнь къахьегача комбината болхлоша планал совгIа иттам эзараш сома мехьа продукци ара а кехаш хьанал дуйнда хьалха кхоачашъяьй бархI бетта задани.

Комбината болхлоша толамаш дехара бахьан эггара хьалха производственни къахьегамен дисциплина лакхъяр, чурча торонех пайда яйбалга тоадар да. Кlеннга къахьегаш партийни профсоюзни организацеша производственни болх кхетамца вIаштIехьбаккхара. Цу юкъе доагIа болхлошта доарзIаме партийни документашта цунна лувзаления хьалхашка латта декхараш шерра дIадовзийтар, наьха къахьегамцара безам совбаккхар. Малерра аьлча, из ба толамашка кхуьла ник. Из дика кхетаду комбината кулгалхоша.

Парте XXIV съезда сийна карлхача социалистически ахье хьалчарел хьалдаьоалаш хьайоагIа Коротина Алла Васильевна керте латта коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаю вафельни цеха коллектив. Шера задани кхоачаш хьала хьалха кхоачаш а ец планал совгIа 10 эзар сома йола продукци арахеца аьнна лар дейна йоIш. ХIаьта во из мишта кхоачашйу укх несала хьахьоех. БархI бетта задани 102,8 процент кхоачаш а ец планал совгIа 23 эзар сома мехьа продукци арахийцар барт тайна къахьегача цехе коллективо. Комбинате дахкагIа бола хьийхам бе из. Цуьга хьежжа продукци кийчъеча производственни цакашта юкъе хьалхара моттиг а цуьга я. ШоаллагIча кварталах массадолча хьокхьашма хьалхара моттиг якхарах комбината кулгалхоша шийна саза карара кара тела ЦIе байракх кхоаллагIча кварталах а шоашка йита лерхIача цеха болхлошта хьинар ца кхоеш къахьег.

Цехе арахецача продукке ассортимент йоккха я. Цига кийчъю лимонни, машдаьтта, кофейни, снежинка оаля, иштта кхьйола тайп-тайпара вафлеши воляраш, кофейно-шурий, гуйра оала торташ. Из продукци дика кийчъеш хилара доаза тешал де мах беча организацеша ла чIоагIа хоаттеш хилар. Массане дика къахьег а белгалбаьха ла къаьст-къаьста болхлой. Уж ба шоай балха йоккха оаьгIа лаьна товзале йола новкъостий немазчина Гойтова, варщикаш Саламова, Давыдова, упаковщицаш Ужахова, Мутуева, резальщика Кашкова. Цеха эггара бехктохамегIа, халайна йола участкаш я бол кийчбуь кофельно-тортови изделеш йоаши участкаш. Цига ударно къахьегаш ба боккъонца бола гоазанчаш бол хьуьр В. Рассева, мехьх йоттар А. Борисенко. Цу лакхе бийцарча шоашкара телача хьовхаво ерригача цеха коллектива хьинар айду, хIаьта доаха толамаш а совдув. Производственни болх кхетамца дика вIаштIехьбаьккха лелабу цеха кулгалхоша. Пайдане долга гучадаьлияд балха учет лелаяр. Цудухьа хIара дийнахь болхлоша даьха хьоккамаш массанена гургдолча уллача кеха хьоккама Доска тIа дIаязду. Ерригача коллектива сий доаккхаш гIулакх да цехе ший норма кхоачаш ца еш саг ца хилар. Иштта хила а йоагIа коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаю коллектив.

БелгалбаккхагIа боагIа Сороченко Анна Семеновна керте латтача № 1 йолча заводе коллектива къахьегар а. Комбинате керттера предприятий лоархIаш е из завод. Цига арахец тайп-тайпара мехкха изделеш. БархI бетта план 104 процент кхоачаш а ец йоагIачул совгIа 36 эзар сома мехко продукци арахийцай завода болхлоша. Къаьстта дика болх бу ерригача комбинате цIи хеза йолча мастера Легкодымова Мария Павловнас кулгалдеча бригада. Дукха ха йоаццаш сменни норма 154 процент кхоачаш а ец комбинате рекорда оттайир цу барт болча коллективо. Цу сменах во кийчйир 37 тонн тайп-тайпара мехкха изделеш. Из лакхе толам баьккхарах комбината кулгалдоша вхчеи совгIат делар бригадана. Укх денбига а иштта оасаре къахьег бригада коллективо. Съезда накъайоагIаш комбинате хьалхара моттиг шийга хилийта аьнна яь чIоагIо ма йий цун. Бригада майкаш лоархIаш ба массанел оасарегIа къахьегаш хьабоагIа бол хьуар Светалова Мария, дрожжаш кийдер Манай Людмила, мехьх йоттар Абдулмежидова Роза, машинист Корниенко Людмила, технолог Путилина Мария. Шоай къахьегама толамаш съезда детяду цар.

Хь. БАЛАЕВ.

КОСМОС-361»— СИГАЛА

8 сентябре Советски Союзе аргIана урагIъяхийтай «Космос-361» яха Лаьттан искусственни спутник. Спутника тIа оттаьяй космически аре дIахо таххара эша Iилма аппаратура. Аппаратура болх лерттIа бу. Координационно-вычислительни центро обработка ю хьакхоачаш йолча информацена.

(ТАСС).

ЖУРНАЛИСТАШЦА ВIАШАГIКХЕТАР

Селхан КПСС Нохч-ГIалгIай обкома вале республиканскии районии газетий, радион телевиденеи комитета, Нохч-ГIалгIай книжни издательства болхлой, республика писателаш вIашагIкхийтар КПСС обкома хьалхарча секретарaца нов. С. С. Апряткиница.

Нов. С. С. Апряткина жоапаш тийлар журналистий дукхача хаттарашта. Цо дийцар КПСС ЦК июльски Пленума решенеш кхоачашъяра де дерхIарех, кердача пятилетке республика мехкдаьтта промышленность, юртбоахам дIахо дегIабоалабара перспективаех, иштта кхы а.

КХАШКАРА ГУЙРЕ

Духхен тайп-тайпарен балхаш да укх деношка республика кхашца деш латтараш. Гидуаргаш чуйийца йоаллаше юртбоахамашка чуйиа йолаьй плата лаьрхIа йола хьажкIаш, шекара свекла, кхаш тIа йоннай алаташ дIаьлуа агрегаташ, оалаш да лаьтта. Укх деношка дуккхача моттигашка чуйиа йолаьй комсаш.

ВорхIлагIа сентябрь тIаккхоачаш 6396 гектар мийаьн тIара чуйицай гидуаргаш. Гидуаргаш чуйийца бала боахк Гудермесски, Шелковской районий боахамашкара къахьегамхой.

Свеклаш лелерашa шекар доаккхача заводе хьалхара эзар тонн шекарa свекла дIаенний хIанзле. Грозненски, Наьсарен, Шелковской районий боахамашка эзар совгIа гектар лаьттаьш тIа дIадийнад гурахь дув алаташ. 54 эзар совгIа гектар лаьтта аьхад. Эггара лаьтта ахара балхаш дика лел Шаьла, Гудермесски районий боахамашка, хьа дешаьх 41 процент лаьтта аьлаж Ачхой-Мартана района механизаторашъ а. Хьалха санна во лел гурахь дIадувча алаташта лаьтта ахара балхаш Грозненски, Надтеречни, Наьсарен, Ножай-Юрта, Сунженски, Урус-Мартана, Шелковской районашка.

Гуш ма дарра, лаьрхIанел дукхаж балхаш да республика юртбоахама механизатораша хIана кхоачашдераш. Уж балхаш хаиналье кхоачашдара мIаккка ца йIадача тайпара цхьа ма, сахьат тесаа ца дойлеш, дукхагIа пайда оаш беза техникех.

СВОДКА

(процентаща)

Ачхой-Мартана	41
Ведана	2
Грозненски	37
Гудермеса	80
МалгIабика	30
Надтеречни	25
Наьсарен	30
Наурски	30
Ножай-Юрта	8
Сунженски	32
Урус-Мартана	28
Шаьла	75
Шелковской	2
г. Грозный	24
Ерригача республике гIолла	31
Колхозаштен, совхозаштен	29
«Скотооткорм» совхозашна	30
«Грозвино» объединене	25
«Консервплодоовощ» объединене	38

ДОТТАГIИЙ ДЕЗА ЦIЕЙ

МЕХКДАЬТТАХОЙ город МалгIабик хоза кийчъяь я. Массанахьа а гуш да транспаранташ, лозунгаш. Транспаранташ тIа яздаь да: «Даькъала хилда Советско - Болгарски доттагIал», «Даькъала хилда шун деза цIей, болгарски доттагIий». Чкалова цIерагIча клубе юхерча майдера таьнна дIахозаш ба города художественни самодеятельноста декъа лоацараша лекха пандар, болгарски композиторий иллеш. Дог гIоздаьнна ба цига мел вар. Цига хьалхараш деш ба ерсий, нохчий, гIалгIе, болгараш. Лоацца аьлча массава а дог гIоздаьнна ва таьхан, 7-ча сентябре.

МалгIабика къахьегамхоша Вознесенски газ чакхйоаха завод хьалъеча къахьегача болгарски гIишлошъераша цхьана дог гIоздаьнна дезду фашизмах Болгари мукъаяьккха 26 шу дизара деза цIей. Ца хаддаш цхьаннена тIехьа шоллагIьар йоагIаш нах тIабагIа машинаш хьаух городерча майде. Уж ба цIей дезаде боагIа колхозхой, совхозий болхлой, мехкдаьттахой. Цар массане а лег тIара даькъала душ болгарски доттагIий цIей. Майде гулбеннарий массане а теркам гIоазаш боагIа «Грозгазстрой» треста № 1 йолча гIишлой - монтажни управлене гIишлошъераш. Царех дукхагIчар бе доаха зизаш, уж цар лу болгарски доттагIашта.

Цул тIехьагIа Болгари фашизмах мукъаяьккха 26 шу дизара хетаьча митинге декъа лоацаш бараш Чкалова цIерагIча клуба вале дIачуболх.

Торжественни собране президиуме ва КПСС Нохч - ГIалгIай обкома секретарь Х. Х. Боков, партийни советски органий кулгалхой, болгарски гIишлошъерий кулгалхой.

Торжественни собрани хьаела КПСС МалгIабика горкома шоллагIча секретара А. Х. Барахоева. Цо дош лу МалгIабика горисполкома председатела заместитела Н. Ф. Мордвиновна. Цо еннача предложенех массане а чIоагIа тIоараш а детташ сийлен президиуме хорж КПСС ЦК Политбюро.

Цул тIехьагIа КПСС Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума, Министрий Совета цIерагIа цIей даькъала дийцар КПСС Нохч - ГIалгIай обкома секретара Х. Х. Бокова. Советски болгарски халкъашта юкъера доттагIал хьахаргзоацаш чIоагIа хилар белгалдоаккх во.

Цул тIехьагIа Болгари фашизмах мукъаяьккха 26 шу дизара хетаь доклад йир МалгIабика горисполкома председатела Б. М. Бузуртанова. Шийн доклад чакхйоалаш во аьнар: «Болгаре халкъа моастагIашна латаш, вьовсаш лоаттабеш советски болгарски доттагIашта юкъе тоссаденна доттагIал чIоагIъеш дохаргзоашаш да. Даькъала хилда советски болгарски халкъашта юкъера доттагIал».

Болгарски гIишлошъерий отряда партийни организаце секретара Табаков Георгиа дош лу. Цо дуьц 26 шера социализма лагере Болгаре хьабенача сийлача вахьах, вежаранха йолча Советски Союзо новкъостал а деш болгарски промышленности халкъа боахами сихха дегIаахарах, дIа тIехьа болгарски халкъа вахар тоалуш дагIаш хиларах.

«Малгобекнефть» НПУ групкома председатела Т. А. Тебоева Iодеш советско - болгарски доттагIален Дерригхалкъа комитета председатела Драгойчева Цолос дейта моарлал.

Торжественни собрани чакхъяьначул тIехьагIа цига гулбенна хиннарашта доккха концерт оттадир. Цу концерте декъа лоацаш бар Болгарера самодеятельни артисташ, иштта Наурски, Надтеречни, Ачхой - Мартана, МалгIабика районий художественни самодеятельноста артисташ. Вежаралха йолча шин халкъа доккха цIей дезадеш бийса ахкалца халхараш деш, сакъердаш хилар торжественни собране вIашагIкхийттараш.

В. ТАГУРОВ.

ЧХЬАГIАР ДАККХА КИЙЧА ДА ТХО

Укх шера «Грозвино» объединене совхозаша дика хьувкъаьяй комсаш. Планах 83,6 эзар тонн яккха йоагIача 91,3 эзар тонн комсаш йоахаргья. Комсаш иштта дика хьийкъьяй совхозий болхлоша тIагIертта къадьегар бахьан долаш. Къаьстта дика къахьйгар Кирова цIерагIча, «Победа» «Знаменский», «Комсомольский» совхозий коллективаша. Планах йоагIачул 10—12 процент тIех хургья цар кхеь комсаш.

Объединене совхозаш дика кийчъенняй комсаш чузнара. Ерригача совхозашка я комсаш чуэцара эша кхоачамхилал инструмент, тара, автотранспорт. Къаьстта теркам тIебахийтаб комсаш чуэцаргйолча наха болх бара а салаIара а дика, дьалац хьайтара. 11,3 эзар саг чугIоргйола помещенеш; наха тIа-кIал йилла хIамаш кийчъяьй.

Совхозашка комсаш чуэцаш болх бергболча берригача наха дика, дIайха, дарегIа дав хIана хургдолаш столовеш кийчъяьй.

ЧхьагIар доаккхача заводий болхлоша хилаза дарг мел доацар кийчдаьд комсаш хьамуэцаран уж чакхъяхарад.

ЧхьагIар даккхарй кийчо еш хана йолаш йола комсаш чакхйоаха цекаш шеръярех эргаяьккха тоаяь оборудовани юкъейоалаех чотах 10 эзар тонн комсаш чакхйоахаргйола мощносташ лакхъяьй.

ЧхьагIар доаккхача пайда эцаш хургйола ерриге технологически тара йиста, майоагIара кийчъяь я, хIаьта дахчан тара сульфитировани хий чудетта я, металлически тара чуетте хIама таьхаргйоаш хий даькка я.

Промышленни эстетика мехкхаре тоаяь, бисар хьекха ньяйтай технологически оборудовани. Ерриге заводаш болх бе йолаялийта магаргья аьнна могаьй объединене комиссе.

«Грозвино» объединене предприятий коллективаша долла хIама дергда лоацдача хана а, йола ха еш а, комсаш чакхъяхара, 7000 эзар совгIа дал дика комсий материалаш кийчъяра.

В. МАРЧЕНКО,
«Грозвино» объединене ПЭО начальник.

КЪАХЬЕГАМХОШТА—ИНТЕРНАЦИОНАЛЬНИ КХЕТАМ

ПАРТИЙНИ ВАХАР

КПСС райкомо, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша боккха болх бу района къахьегамхошта коммунистически кхетам балара.

Дуккхача наха дакъа лаьцна цкъачунна «Пролетарски интернационализмах бола марксистско-ленински дьехами вай замен» ялхана темах йола теоретически методически конференци. Цу балха юкъе хьинаре дакъа лоац тха лекторашна, докладчикашна, агитаторашна.

Бахача наха интернациональни кхетам луш боккха болх бу «Октября 40 шу» ялхача совхозе Долакха Юртарча отделене агронома Х. Яндиева. Цо лекцеш еш, беседаш ю юрта бахача наха интернациональни кхетам луш. «Социализмагара коммунизмага доьлача хенара къамашта юкъера вIаши леладу гIулакхаш дегIаахар» яха а кхыйола а лекцеш йийшай цо дукха хи йоаццаш.

Школа - интерната директора А. Ужахова «Пролетарски интернационализма буржуазни национализми барт хургбоаца цхьа мировоззрени яц», «Къамий дешаш» яха а кхыйола а лекцеш йийшай.

Бахача наха интернациональни Iилма - атеистически кхетам луш дика болх бу ТIой-Юртарча юкъерча школа завуча У. Дударова.

Укх шера дIаболча 8 беттра районе йийшай СССР халкъий доттагIалах 160 лекци.

Бахача наха интернациональни кхетам луш беча балха юкъе дика дакъа лоац ТIой-Юртарча юкъерча школа директора А. Колзоева, районни поликлиника лора Г. Могушкова, «Октября 40 шу» ялхача совхоза воккхагIволча экономиста М. Котиева, юрта боахама Наьсарен техникума преподавателя Г. Льяновас, Наьсар-Кертерча юкъяьнцарча школа директора Т. Саманева.

Укх тIехьарча шерашка КПСС райкома бюрошка, пленумашка, къахьегамхой депутатий Советий сессешка, юрташка хуьлача сходашка дуккхагIа луш къахьегамхошта интернациональни кхетам балара дешаш.

КПСС райкомо юкъяьнцарча партийни организацешка къьестта теркам тIабохийташ политически болх бу дуккхача къамех бола нах балха боахкача предприятешкей организацешкея.

Барт тайна а вIаши повкъостал деш а къахьет Наьсарен «Электроинструмент» ялхача завода болхлоша — гIалгIаша, оьрсаша, татараша, украинцаша, кхычар. Ишта барт тайна болх бе ба «Назрановский» совхоза Альтие-Юртарча отделене гIалгIа — доярка Социалистически Къахьегама Турпал Барахоева Ленка, кочечо доярка Сагова Дунай, хьайбашка хьожар къахьегама Цlеча Байракха орден лелаю наьрц Салиев Ибрахlим.

10 шу товгIа 'хи я цу совхозе гIалгIашка цхьана барт тайна къахьегаш эрсий тракторист Мезведенн звеньевой Мальцеви вола.

ТIехьадиса къаман гIулакхаш дIа а доахаш, тайп-тайпарча къамех бола хагийча наха шоай вахар дулл кердача советски традицена маьхкара. 1960 шера денз 1967 шерага кхаччалца йолча хана 188 моттиг хиннай ЗАГС-е торжествени регистраци а еш, саг йоалаяь.

Къахьегамхошта интернациональни кхетам дикагIа бала лархIаш, тайп-тайпара мероприятеш ю. Традици а хиннa дIаэттад революционни сийлен денош дездар, деникински бандех Долакх-Юрт, ТIой-Юрт, Экажкъонгий - Юрт, СурхотIе мукъаькхда 50 шу диздар дездир. Уж денош дездеча хьоашалгIа бахкабар лоалахарча районашкарей республикашкарей цьах, уж юрташ мукъайоахаш тIем тIа лаьтта хIанз городе Соче вах М. Адуев, городе Орджоникидзе вахе Лысенков. Районе бахача дукхача наха доккха дакъа лаьцар уж денош дездара кийчо ечи дездечеи.

Къамашта юкъера доттагIален вошален гIулакхаш чIоагIдара лоалахарча республикай халкъий вицалашна вIашагIкхеташ моттигаш ю. ДIа-юха делегацеш ухийт. Июль бетта тха юрта боахама техникумера делегаци Алагирерча юрта боахама техникуме яха хилар.

Района школашка интернациональни кхетам луш цхьаболa болх бу. Кхыча мехкашкарча пионерашца долча доттагIала хетаьь сбораш ю, интернациональни доттагIален клубаш вIашагIъехк. Дукха за я Наьсарен № 1 йолча юкъарча школа бераша Мочкъий-Юртарча юкъерча школа дешархошца доттагIал леладу, Iай каникулаш йолча хана Мочкъий-Юртарча юкъерча школе хьоашалгIа баха хилар цу школера дешархой. Цар цига художествени самодеятельноста концерт оттадир, пионерски сборачка, классашка еш йоашача мероприятешка хилар. ТIой-Юртарча школай дешархоша доттагIал леладу Къилбаседа ХIирийчен города Беслана школий бераша. Цамогаш волча дешархочоа Олега дитта гIан коастн яйта аьнна письмо яздаьдар Омски областерча дешархоша Назранерча дешархошка. Дитта комара коасти гIан цу а делла посылка яхьийтар наьсархоша цамогаш волча кIаьнка.

Дикка йоккха моттиг дIалоаш интернациональни кхетам баларо партийни комсомольски политически дешара системе а. Шоашка е йоа тема аIайоазийтача хана пропагандисташа белгалдоаккх, машара, демократена, социальни прогресса тIехьа, социальни хомами низ - Iоткъам бира дуьнен, империализман тIемаш духьал лоаттабеча къовсаме къахьегамхой интернациональни бартцхьоагIо Iаьльмате боккха лоархIам болаш хилар. Цар ишта белгалдоаккх беррлгача шекха а кIара къамаш а экономикеи культурей дегIайоагIача СССР халкъий доттагIлен боккха лоархIам хилар а.

«Кругозор» ялхача комсомольски кружокий пропагандисташ, шоай «Октябрьски революция кагирхойн» яха тема Iомаеча хана, дийцар Октябрьски социалистически революци кийчъеча а из коттоаккхача а гражданскии сийлахь - боккхача Даьхен тIемаштa юкъе дакъа лоацаш вай мехка дерригача къамий вахалаш хилар.

Из белгалдаьккар Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революцех, гражданскa тIемах, сийлахь - боккхача Даьхен тIемах бола темаш юваш юкъяьнцарча политшколашка, марксизма - ленинизма лардаш Iомаеча школашка. Къахьегамхой интернациональни барт - цхьоагIонах дувцаш, пропагандисташа белгалдоах гражданскa тIем тIа Цlеча Эскара доакъошца цхьана тIом беш дунеи дуккхача халкъий вихалаш хиннa хилар.

Коммунистически болхлойн партей дунен халкъашта юкъерча Московски Совещанех (1969 ш.) лаьца йола тема аьехача хана а шара еррига формий пропагандисташа дешархошта дIадоахат интернационализма, КПСС-ей Советски правительстени интернациональни политика, социализма мехкаш кхетадаларах цар цхьоагIоннeн тIехьа лоаттабеча къовсама, дуьнен коммунистически бопама, дерригача революционни антиимпериалистически низий болама, къамаш мукъадахара болалий дешаш.

Бакъда къахьегамхошта интернациональни кхетам луш бола болх систематически цхьа лостам болаш банзар, хIана а кхоачамболлаш леладац ленинни пропаганда, доттагIлен сайреьаш, вIашагIкхетараш, лоалахарча районий республикай къахьегамхоша цхьана дезду деноша санна йолча дукхача цхьаь мероприятеех лелара пайда мбу.

КПСС райкомо хьакда доладу гIулакхаш белгалдаьхад района бахача наха интернациональни кхетам балара хьакъехьа.

Керда формаш юкъе а кхуллаш, района партийни организацеша чIоагIъа къахьегаргда къахьегамхошта коммунистически кхетам балара болх дIахо тIаба-ра.

А. ТУТАЕВ,
КПСС Наьсарен района секретарь.

ШОАНА, ЮРТА КЪАХЬЕГАМХОЙ

«Сельские зори» яхача зональни журнала сентябрьски номер араяьннай. Цу «Фермий удармиз» яхача передовой статья тIа дувц колхозашкеи совхозашкеи хьайбай боахам вIаштIехьбаккхара актуальни дешаш.

«Юрта къахьегама рубежаш» яхача рубрикай кIал кердехa за юрта къахьегамхоша КПСС XXIV-ча съезда сийна тIайнцача декхарех дола хоамаш. Дагестана юрта боахама къахьегамхоша лаьрхIад хьатIадоагIача пхе шера 90 эзар тоннага кхоачаш паччахьалкхенга ялат доха, хIара шера 100 эзар тонн дуга дакхха а.

Нохч - ГIалгIайчен кхашка болх бераши чIоагIо яьй кердача пятилетка хIара шера 525 эзар тонн ялат дакха, цунна 25 эзар тонн дуга, 100 эзар тоннага кхоачаш хьажкIаш а йолаш.

Сентябрьски номер тIа кепатеха я дагестански нохч-гIалгIайн авторий статьяш. Юрта боахама Дагестански Iилма - тохкама института замагIча Iилма сотрудника Н. Акаева «Тростниковa ловттабеча къовсаме» яха статья араяьккхай. Кхашка болх бераштa дика йоаз ма олсара бу. Из къаьстта дукха хул хий тIехкача лаьттанийа. КIезига къахьегац из дIаяккха гIерташ. Бакъда кIезига ка йола из дIаяккхара.

Дагестански НИИСХ-а лабораторе заведующе Н. Пашаева шийи статья язъяьй гурахьа ялат дIадуьча лаьтта хий диллар кулцаш. Статья тIа белгалбоаккх гурахьа ялат дIадуьча лаьтта хий диллара лоархIам.

«Шекара свекла хиннaчул тIехьагIа» яхача шийи статья тIа Нохч - ГIалгIай республиканск юртбоахама опытни станце Iилма сотрудника Н. Николаеве дийца доашхаш дуьн шекара свекла тIахиннaчара мукъадаьннaча лаьттех эффективни пайда эцара дош, лаьтта тоадара способаш, цар технологи, цу агроприемий экономически мах бу.

Грозненски юртбоахама опытни станце агронома Н. Смагина араяьккхай боча бIара этара дикагIа йолча формех йола статья. Цу тIа юва бIараш хьалкхедара технологи.

Журнала тIа я хьалхалеттача механизаторий, хьайбаш, бешамаш, комсаш кхеерий балха практиках йола материалаш.

Зональни журнала сентябрьски номер ешалаш, цу тIа шоана воралоагIаргда дикa хьехамаш.

С. ЧЕРВОНЫЯ,
журнала редактор.

ТКЪО МИЛЛИОН ТОННАГА

«Октябрьнефть» мехкдаьтта промыслови управлене мехкдаьттехоша республика беррига мехкдаьттехошка кхайкарал дир 20 миллион тонн мехкдаьтта сихагIа даккхара къовсам дIа а болабийя доаццашна социалистически яхье доьла, аьнна. Из инициатива хьалаьвар «Малгобекнефть», «Горскнефть», «Старогрознефть», «Сунжанефть» мехкдаьтта промыслови управленей мехкдаьттахоша.

Дикача къахьегама толамашца накъьсара «Грознефть» объединене коллектив шийи дIейна — мехкдаьттеи газовни промышленноста болхлой Еррига союзий Денна. Мехкдаьтта даккхара бархI бетта плани 101,82 процент кхоачашйир, планал совгIа даьккхар 233,320 тонн «Iаьржа дошув», хIета попутни газ ккхара план — 106,72 процент, планал совгIа яьккха газ — 18 миллион кубически метр. ДIадахача шера цу хандарчунна нийсдича укх шера бархI бетта даьккха мехкдаьтта 11,4 процент дуккхагIа да, хIета газ — 21 процент.

Мехкдаьтта доаккхилга дикха лаккдешнал «Октябрьнефта», «Горскнефта», «Старогрознефта» мехкдаьтта промыслови управленешка. Цушта цхьана белгалдаккха деза мехкдаьтта даккхара боарам лакхбаларца из хьалаккхарга дIадодар лохлуш къахьегама оасарлс лакхлуш, продукце единицага йола капиталовложенеш кIезиглуш хилар.

Дог гIоздоаккхаш да, Нохч-ГIалгIайчен промысловикаша айнахьи буси доаккха мехкдаьтта шу чаккдоаллаш 20 миллион тоннага тешшаме кхоачаргхилара боарам тIа даьнна хилар. Республика бурув деттарашеи промысловикашеи тIагIертта къахьегарах баьккхаб из толам.

Укх тIаккхьарча шерашка бурув деттараша гучаьяхай Октябрьски, майда тIара, БоргIанера, Ястребиное. Малхбузен Гудермесера мехкдаьтта доалла моттигаш. КIажараш еттача скважинашкара дийнахьи буси довгIа мехкдаьтта бIаьш тоннашкара эзараш тоннашка кхоачаш да.

Дукха творчески къахьийгад грозненски бурув деттараши, эксплуатационникаши, гIирсаш хьалдераши уж мехкдаьтта доалла моттигаш карасрзаеш.

ХIанз Нохч - ГIалгIайчен мехкдаьттахой мехкдаьтта доалла керда моттигаш лахара а дийнахьи буси хьадоаккхаш дола мехкдаьттеи гази кхы а дукхагIа хилийтара а тIехьа къахьегаш ба.

Из дош къаьстта белгал оттадаьа «Халкъа боахаме производства резервах пайда эцилга тоадаран экономе режим чIоагIъяран хьакъехьа» КПСС ЦК-и, СССР Министрий Советеи, ВЦСПС-ей ВЛКСМ ЦК-и Письмо тIа. Из Письмо дувцаш мехкдаьтта промыслови управленешкеи «Грознефте» яхача мехкдаьтта газовая управленеи дукха боккхача маьIера предложенеш йоалайир, хIаьта уж кхоачашъяра уйла тIахийта къахьегац ба хIанз республика мехкдаьттахой.

Мехкдаьттеи газовни промышленноста болхлой Еррига союзий Денна, хургйолча кердача пятилетка чотах «Iаьржа дошув» доаккхаш, вакъаьяьккхар «Старогрознефтеи» «Горскнефтеи» мехкдаьтта промыслови управленей коллективаш. «Старогрознефта» управлено 27-ча августей «Горскнефтео» 1 сентябрей кхоачашйир шоай шера планаш. ХIаьта вож управленеш а я шоашта хьалхашка латта мехкдаьттеи гази яккхара декхараш толлаш кхоачашдергда.

Лоашка ьвча «Грознефть» объединене 20-ча сентябре тешшаме кхоачашъергья мехкдаьттеи газе ккхара вхе шера план.

Доаккхеи бехктоккхамеи деккар латт Нохч - ГIалгIайчен мехкдаьттахошта хьалхашка кердача пятилетка (1971—1975шш) кхоачашде дезаш. Масала, 1975 шера шера доаккхаш дола мехкдаьтта 25 миллион тоннаеи газ 8 миллиард кубически метрга кхоачеи деккарийла ба уж. Цун маIан да «Грознефть» объединенеи гIолла мехкдаьтта хьалхарча шера даьккхачул тIакулача шера 1—1,5 миллион тонн дукхагIа даккха дезилга. Республика бурув деттарий кIизагагIа яле а 12—13 мехкдаьтта доалла моттиг лахен кийчъеи езаргья. Царех эггара хьалха лархIа еш Правобережное, Даьтта гIа, Буруини, Харбижин, Заки, Предгорное, Беной, кхыяраш.

Эксплуатационникаши гIирсаш хьалдераши деккарийла ба гучаьяха мехкдаьтта доалла моттигаш дикагIа аьттув хургболча тайпара карасрзаеи. хьадоаккхаш дола мехкдаьтта тIа-тIа а оцдаккхара эггара а пайдинегIа йола методаш балха юкъеккхаьеи.

Нохч - ГIалгIайчен мехкдаьтта чаккдеха Грознерча заводашка кхаьча а на Iеш, Украинерча заводашка а, хIаьта цул дикка дакъа экспорте Итале, Франце, ГДР-е, кхыча мехкашка кхоач.

Еза, маьхера углеводородаш йоалла газ цаьнна дIаяхьийтара лакха напор лоаш йола мехкдаьтта Iоаду системаш хьаяьеш латт «Малгобекнефть», «Старогрознефть», «Горскнефть» управленешка, хьалхаь йоалаш латт миллионаш тонн мехкдаьтта чаккдоаккхалургдола комбинированни установкеи Вознесенски газ чаккйоахача заводера, газ чаккйоахаргйола, лохарча температурни сепараце установкеи.

СССР газови промышленноста гIиттлоттъяра организацеша Грозненски газ чаккйоаха завод хьаяье йолаьй. Цун хьалхара аргIа бола бе йолалургья 1971 шера йиьлагIча квартале.

Уж еррига мероприятеш чакхъяьхача Нохч - ГIалгIайчен промышлени предприятеши бала нахи, цул совгIа Орджоникидзе, Невинномысск, Моска, Ленинград, кхыйола городаш тIеданкача попутни газаца Iалашъе торо хургья.

Хьадоаккхаш дола мехкдаьтта совдаларца, шерлурга вай республикера мехкдаьтта кхычахьа дIаухийта гIирсаш. Цу гIулакха керттера теркам тIабахийтаб трубопроводаш дегIайоаллайра.

Вай республика промыслашка низ ца кхобеш, хьинар яйдаь къахьегаш дукха нах ба. Эггара хьалхаь хьоахабе бежам ба са мастераш Х. А. Хачуранeв, С. А. Хамхоев, И. И. Шляхов, С. И. Михайлов, Г. Г. Гринь, Г. С. Кротов, А. И. Оралки керте латта бурув детта бригадаш, мастераш А. И. Ананьева, И. Л. Павлова, В. Р. Якимовича, А. В. Лупина, кхыбараша култалду мехкдаьтта доахаш йола хьалха латта коллективаш.

Шерра баьржаб «Грознефть» объединене предприятешка коммунистически къахьегама тIехьара болам. Цу къовсаме дакъа лоацаш 12 870 саг ва.

21 цеха, 176 бригадана коммунистически къахьегама коллектив яха цIи еннай, 4400 коммунистически къахьегама ударник ва объединене болх беш.

А. Шерипова цIерагIча Грозненски нефтемаслозавода коллектива КПСС XXIV-ча съезда сийна яхье довла аьнна дIадоладаь дика гIулакх хьал а даьна, Нохч-ГIалгIайчен мехкдаьттахоша къахьегама толамашца, республика мехкдаьтта промышленность дегIайоаллаяра дакъе шоашта хьалхашка оттадаь деккараш сийлевца кхоачашдаь накъьбаха лаьрхIад парте XXIV-ча съезда.

В. ФУНТИКОВ,
«Грознефть» объединене мехкдаьттеи гази яккхара отдела начальника заместитель.

СУРТА ТIА: Бакински мехкдаьтта чаккдоахача завода центральни диспетчерски пункт предприятие дог да. Мехкдаьтта чаккдоахараштеи мехкдаьттахимикаштеи новкъостала ерий автоматика.

Ю. РАХИЛА сурт.
ТАСС фотохроника.

ХИЙ КАРАДЕРЗАДАЬД

БУХАРЕСТ. (АПН корр.). Дукха ха йоацаш Советски Союзаи Румынеяи юкъе барт вIашгIехьбаьннаб Костешта (Молдавски ССР), Стажка (СРР) яхача нах бахача пункташте юххе Прут яхача ди тIа цхьана гидроэнергетически узел кьалъяра хьакъехьа. Цу объекто Iалашдерга Прута гоннахьара шин мехка оаха лаьтташ Iаьржа ухача хих лоралелга, йиш хулийтаргья лоамара доалгIа хий боарамагIа тела, торо хургья эзараш гектараш тIа дIайийнача хIамашта хий дека.

Хургйолча гидротехнически узела керттера элементаш малагIаш я? Шун корреспондента цу тайпара хаттар даьд Румыне юртоа хини боахама Министертаа хии боахамий Керттерча управлене генеральни директорага Лучан Поповичага.

— Эггара эффективнегIа йоача гIишлошьяра методегIа плотина хьалъергья Прута тIа — яхаш дийцар Поповича, 43 метр лакха, 800 метр йIаьха хургья на. КIера оагIош чIоагIдара хилангза ергйоаца дукхха бетонни дамбаш 5 метргара 20 метрга кхаччалца лакха хургья. 7 эзар гектар гаргга моттиг чулоацаш водохранилище ергья. Цу чу доаргда дукхха миллионаш кубометраш хий. Хьалъе лоаршинъ гидроэлектростанции водосброси.

Прут яхача хи тIа гидротехнически узел хьалъяра хьакъехьа яьча соглашене, белгалдаьккхар юххера а румынски инженера, тешаш ду СРР-еи СССР-ан юкъе цхьана леладу гIулакхаш шинна а оагIонна гIойле йолаш хилар.

Ф. АНГЕЛИ.

БУРУВДЕТТА МАСТЕР

1947 шера вера из Старогрозненски бурув деттарий коллективе. Кадрий отдело эггара хьалха «Фу хулургда хьога?» аьнна, шийга даьча хаттара «гражданский специальность-м яц са, бакъда оаш сайна хьатIабелла болх кхоачашбе кийча-м ва со», — аьнна жоп делар Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа дакъа лоацаш хиннача Г. В. Крамарова.

Буровой бригадо волаш дIаяьэр из штате. Цигара дIадоладелар садте хиннaна, хIана гIоргaьнна бурув тохара мастер волла Хаяи-Кертерча № 64 йолча скважинерча буровой начальника Гаврил Васильевичa къахьегама вахар. Цу хана дена по бурув дийтад Солевой Вераy, Ташкале, Ястребиное яхача моттигашка, хIаьта мелови тIоваашкара Старогрознески Хаяи-Кертерен мехкдаьтта лохача хьинаре дакъа лоац Крамарова.

Буровой болхлочунгара тIехкIоаргача скважина начальникага кхоачаш дукха къахьега, хьинар, низ, хьеташ цу гIулакха дIабала бийзаб Крамарова.

Дукхача байсашка наб йоаа, мехкдаьттеи гази лохаш скважинаш ахараж дола Iаламате дукха технически литература деша, учебникаш Iомаде дийзад цун. 1961 шера коммунисташа шоай мутIаре хьийцар Крамарова Г. В. Цу шера цунна тIадулл тIехкIоарга скважина йоаккхилга, бакъаа цига дуккхаьа бурув деттар а воацаш, бурув деттарий бригада керте латташ ва из.

Коммуниста Крамарова кхетаду тIехкIоарга скважинаш йоаккхача бригада керте латтачоа дукха ха дезилга. Сайрийнарча политехнически техникуме дешахой из.

ТIагIертта во хьийга къаи, дешаш дIаахийта бийсаши эзьа йовзар — 1966 шера паччахьалкхен квалификационни комиссега экзаменеш дIа а ейна мехкдаьттаи газовни скважинаш ялара мастер хилара диплом еаар цунна.

Старогрозненски мехкдаьтта доаллача майда тIарча № 641 йолча скважинера йоккха мехкдаьтта кIеж техача бурув деттарий теркам цига тIабийзар. Пятилетка хьалхарча шерашка Крамаровна тIадиллар № 670 йола тIехкIоарга скважина яккха, аьнна.

Бурув деттараша хьинар яйдаь къахьегаро толам баьккхар — 4100 метрга кхоачаш скважинера низ болаш мехкдаьтта кIеж техар. Бурув тохара плановни сухал цхьан станока бетта 300 метр йолча Гаврила Васильевич керте латтача коллективо из 265 метрга кхоачаьяр. ХIаьта № 80 йолча Хаяи-Кертерча эксплуатационни скважине станока план бетта 300 метр йолча 426 метрага кхоачайир. Цул тIехьагIа мехкдаьтта кIеж техар скважинера.

ХIанз Хаяи-Кертера № 64 йола тIехкIоарга скважина йоаккхаш я бригада. Цун проектни кIоаргал 4800 метр я, хIаьта бурув 3040 метр кIоаргденнaй. Дукхьал цхьан август бетта бригади боахама расчет балла юкъе а йоалаяь кхоадаь паччахьалкхен ахча 18 эзар сом да, хIаьта ер шу доаллача дешо кхоадаь — 87 эзар сом.

Укх пятилеткагIа дерригa а 15400 метр лаьттеи чехашка бурув тоха доа дениадар бурув деттарий коллективо. Шоай дош тешшаме кхоачашдеш я бригада — хIаназлехьа цар чота тIа я 15140 метр.

Гаврил Васильевич Крамаровa ва еннай «СССР мехкдаьтта доаккхача промышленноста отличник» яха значок, 1968 шера денз коммунистически къахьегама ударник ва, В. И. Ленин ваь 100 шу дузача деношка цунга хиннaча тIема орденаштеи медалаштеи тIаккхийтар «За доблестный труд» яха Юбилейни медаль а.

Буровой начальника Крамарова ше дика къахьийга а ца Iеш; шийна нийсса дика къахьега, бурув тохара ховзал кхиарлае мий гIончаш а Iомабу. Царех ба смени мастераш Масуев Махьмад, Захаров Михаил, Кузнецов Николай, буровой оборудованена ремонт ю слесарь Фролов Василий.

— Дарна тIадиллар тешшаме чаккдоаних, — яхаш дувц Гаврила Васильевича.

А. ТИЩЕНКО.

КЕРДАДАР ЮКЪЕКХУХЬАШ

ДIадахача шераца нийсйича дукха тIаккхийттай Шелковски района Менжинске цIерагIча колхоза доярашa укх юбилейни шере бархI бетта яьккха шура. ХIанзле 87 процент кхоачашгьяй цар шера план.

Шура дукхагIа яккхара ца бахьан да детташ дола доахан тIаккхетари, цар продуктивность лакхъялари.

Доахан продуктивность лакхъялар доакъара базана дувзаденна да.

Ишта дIадахача шера цхьаккха тIахьожам а боацаш рацион а йоацаш кхоабар хьайбаш. Цуккхьа дукха доаяьар дайра. Цхьабакъда укх шера рационага хьежжа увза а увзаш мара телац хьайбашта доакъар.

Укх шера 17 февралe денз кердача методана — кхоза детт колхоза доаркаша доахан. Цу гIулакхо торо хилийтар хIара IаттагIара цхьан дийнахь ах килограмм дукхагIа шура яккха.

Хьайбай продукци дикка хилча лакхлу производства рентабельность - е, хIанз колхозашкарей совхозашкарей юртбоахама арокуци хьацара паччахьалкхено хIанз оттадаьча маьхаша безам совбоаккх юртбоахама къахьегамхой лакха дикка йола продукци архецара.

Шура дика хилара белгало я цун хьоанал. ХIаьта шурий хьоанал лакха хилийтара доахан дика кхабарал. Iул тоадаргал совгIа лоархIаме да хьайбаш леладерий балхацара базам совбаккхар. Из ла а ноаш укх шера беззцарь бетта яьккхача шурий хьоанала хьежжа алапи далар вIаштIехьдаьккхад боахама култахкоша. Ишта шура кхоалгIача категорех хинча 10 процентни шоллагIча категорех хинча 5 процентни кIезигагIа ахча лу доаркашта. Цу тайнара ахча далар вIаштIехьдаьккхачул тIехьагIе лакхъелар шурий хьоанал. Масала, дIадахача шера шурий хьоанал 3,6 процент мара яцар, хIаьта укх шера 3,8 процент я. Цул совгIа хьалха план тIехьхоачашьярах луш хинна ахча шу чакхдоаллаш мара телацар. ХIанз хIара квартал кхоачалуш луш ю. Цу гIулакхо хьайбаш леладерий дукхагIа безам хулийт бетта, квартала планаш кхоачашье, тIехкхоачашье.

ТIадоагIача шера хургйолча КПСС XXIV съезда сийна шерра социалистически цхьаь а йоаржаьхьинар па кхоаеш къахьегаш ба хIанз доаркаш. Къаьстта дика къахьегарца белгалбаьннаб доаркаш Янмурзаева Роза, Баймурзаева Читон, Исмаилова Хами, Хазбулатова Мусдиет. Сентябрь бутт чаккбоалаш хиннца кхоачашергда цар шоай социалистически декхараш. ХIаьта цу хане паччахьалкхен шура дIаэцача пункташка шера планал совгIа шура лургья боахама хьайбаш леладераша.

З. БЕКУЗАРОВА,
Шелковской района Менжинске цIерагIча колхоза плановик.

Пазарджика юкъе кхзгана кIад да бIарча кхаш, гаьккара хьежача цар дагалохийт кIегача цIеча хин доккхий Iамарч. Из Евроне эггара йоккхагIйола теплична комплекс я (сурта тIа). Цун майда 600 гектар я. Укхаза хьалкхеду баьцдарийн, зезаш, помидораш. Теплични боахам Болгаре шерра баьржа ба, паччахьалкхена боккха пайда бу цо.

БТА—ТАСС-сурт.

КЪАХЬЕГАМХОЙ ХЬАШТАШТА ХIАМА ТОХАР

Туреции лира официальни курс хувцам на луш юсаргьа яхаш турецки правительствени гIоазараш теман лушехьа я, 9 августе мехка хьакхайкадир цунна девальваци еш хилар. Цхьа доллар турецки 15 лирана нийсса лаьрхIад. ХьалхагIа йиси ахи долларе нийсса дар из.

Сенца кхетале деза да, цу тайпара гIулакх къаман экономикана кхераме хилар дIаяьхача экономистина лоралуш хилара тIадьййка йоллаяехьа я, Туреце правительства хIаьта а из решени тIаьмар?

Керттера бахьан да Къилбаседаатлантически блока юкъе ше хьинарс дикьа лаьарах Турци халача экономически хьал тIа оттар. Мохк НАТО член хилара дувзаденна тIема гIулакхашка дIадода ахча хIанз паччахьалкхен бюджетах 40 процент дIалоац.

Туреце атлантически цхьоагIонхошта дукха ха хьаккегIа деза дIадехар «реальнегIа йола турецки лира курс оттаелга». Дукхьал экономически низ бар мехка тIайоаттабеш, белгала аьлча, «Турцена новкъостал дира Консорциума» членаш йолча паччахьалкхений оагIонгахьара. Дукхьал ишта лаьрхIар моттигерча журналистаца мехка арахьарча торговле програмна чакхъяккхара лургда яьхача 140 миллион долларь меттел дукха ха йоацаш цу организаце Турцена 97 миллион доллар мара ца далар.

Лира курс хувцалларца дувзаденна чурча рынкера маьхаш цу сахьате айделар. Эггара саготагIа эшаш дола товараши яхачан продукташи 20 процент эзъеннай, ЧIоагIагIа лохделар реальни алапи. Турецки болхло хьалхагIа а шийна вахара рузкъа Iалашде доазол дехьа леддавеш хинна кхалхам а дукхагIа чуеннай. Дукхьал из бахьан долаш Турце Болхлой парте генеральни председателя Шабанылдыза хьакхайкадир, девальвацеи чакхъяккхар беза мухь а хинна турецки болхой фортан тIа дужаргда аьнна.

В. ПОДЛЕСНЫЙ,
(ТАСС).

«СЕРДАЛО»
2-ча оагI, 16 сентябрь 1970 шу.

Я Л А Т
ЛОРАДАРА

Республике кабола ялат чуйна даккхарой цунах йолча материалашеи хьахьеххар ялат чуэцаш из кийдеши йолча хана из лорадара законаш цхьайолга колхозашкеи совхозашкеи телхадахь хилар.

Уж законаш эггара хьалха толхадир ялат дIакхахьар кховчам боллаш ваштIехьа ца даккхарна, учета из хьаттаюка хьакхачара, ялат дIайдеча пунктащка дIадахийтара правилаш телхарца сопроводительни товаро - транспортни документаш йийса ца яздеш хиларца.

Из бахьан долаш ялат довш, лечкъадеш, дIакхухьеш цхьайола моттигаш хилар.

Цхьадолча боахамашка кховчам боллаш тIехьожам лоттабанар комбайнаш тIара ялат хьатта хьатIадара. Шелковской района «Путь к коммунизму», «Красный пахарь» ахача колхозашка массехь комбайна тIара цхьан автомашнча хьатта тIадахьаш дола ялат сопроводительни документех цхьан реестра тIа яздел. хIара комбайна тIара ялат, юхьхьаца дIа я ца яздеш, тIехьагIа хьатта весовщика шийна хетачох дIаяздахьд.

Комбайнаш тIара ялат дIадахьора реестраш учет телхаеш уттайй, цуй еррига реквизиташ дIаязъьяш. Реестраш тIа «нетто» дозал мара «брутто» дозал дIаяздоьдац, комбайнераша куьгаш яздаьдац. «Красный пахарь» ахача колхоза хьатта заведующс хIара рейсагIа ше ялат хьийцача реестраш тIа кхы меттел кулг а яздаьдац.

«Терский» совхоза 3-ча отделене комбайнаш тIара хьатта ялат хьатIакхухьа шоферш шоаш дена кIа мелд хьежанар. Ялат хьаэшача а документаш ядеча а шенхаштара кховчамбоацараш да. Весовщица Задорожнеяс, шофера Коленчаков цхьа рейсагIа дена ялат дIаладаннар.

Ялат чуэца доладенича юкье «Алханчуртский» совхоза кхий тIара тарая теляя дар. Из бахьан долаш бIаьхача хана керттерча хьатти хьатIакххухьа ялат ца озаш дар, хIаьта кхий тIара хьатта дIахухьа ялат буннераш мел а дIаяльнцар.

Шаьла района Куйбышева цIерагIча колхозе комбайнош тIара хьатта дIакхухьа ялат бункераш мел а дIаьярал совгIа озаш дацар. Цу районе комбайнаш тIара керттерча хьатта а хьаттара элеваторе а кхухьа ялат йийса озаш хиндац.

1970 шера 10 июле контрольни проверка йича «Автуринский» совхоза хьатта эза машина 5090 килограмм хилар. хIаьта накладной тIа оттаьяр 4950 килограмм яр. Нетто дозал 2660 килограмм хила езача дIаяльяр 2480 килограмм яр. 180 килограмм кIезигагIа.

Шелковской района Ленина цIерагIча колхозе бIарччача бетта документаш а довцаш складе хьайдаьд хьаттара хьакхухьа ялат. Август бетти юххье кьежача ишта хьийна мукх продовольствени бар 363 тонни дIабуар 201 тонни хилар. хIаьта кIа — 447,5 тонн. Цу колхоза моттигаш я шофераша накладнойш эздаьь. Червленски ялат дIайдеча пункте ялат дIахьош сопроводительни документаш дэадир шофера Нарожнс, цунгара ялат дIайцар цу пункте эзача дозалах. Ишта моттигаш хинна Шаьлеи Наурскин районашка а.

«Путь к коммунизму» ахача колхозе дIадаьна 13 дийнахь хьайдаьча кIих ялат дIайдеча пункте дIакхачийзар 4930 килограмм, 8 дийнахь хьаийбаьча мукхах — 3180 килограмм.

Дуккхаьал цхьан дийнахь, 1970 шера 3 июле, цу колхозе дIакхухьача хана 1280 килограмм ялат деадир. Цунах дуккхьал цхьан рейсах шофера Гайраданова пункте дIакхачийтанзар 1010 килограмм кIа. Шофераша Болохонова, Жуликова, Стафанова, Хвороса, Петанова, Мусхаджиева, Мельникова ялат дIайдеча пункте дIачутийна ялат шоаш хьайдаьчул 100 — 200 килограмм кIезигагIа хулаш тийнад. Шаьла района «Прогресс» ахача совхозе шоферашa пункте дIачутийна ялат хьайдаьчул 70–160 килограмм кIезигагIа хиннеа. Иштта моттигаш хинна Наурски района боахамашка а.

Боахамий кулгалхоша хIама даьдаш иштта ялат ца дойтара.

Еррига машинаш цар лаьрхIа ялат дIакхахьара кийчъяь. Из бахьан долаш дIакхухьача хана Iоухийташ а довра ялат. Наурски района «Терский» совхозе машина ялат дIакхахьара кийчъяь ца хилар бахьан долаш хIара рейс массаза ю шофера Хабатова 20—30 килограмм Iоухийташ йоаьй.

Шаьла района «Автуринский» совхозе, Куйбышева цIерагIча колхозе, МалгIабика района «Алханчуртский» совхозе, кхычахьа эза ялат дIаяздеш дола журналаш листаш тIа номераш оттаяден тIIайр чакхъаккхазея дар.

Оттаь маршруташ транспорто лелаяра тIахьожам ца лоттабар бахьан долаш, ялат дIакхухьача хана цхьаболча шофераша ца лечкъадеш моттигаш хиннай. Сунженски района хьайбош лорстадеча совхоза шофер Мейриев ше ялат дIакххухьаш Грозненски районе болх беш волча хана лочкъабь кхай гIа ше дIаоттабин 16 тоннш мукх цIободьа воалаш цьнцар. Ялат дIайдеча пункте дIадахьа ше хьаьйна 2270 килограмм кIа малев ца ховча сагаев дехках 1970 шера 11 июле «Назрановский» совхоза шофера Пшиева. 1970 шера 25 июле бийсан Ачхой-Мартана района «Овощевод» ахача совхоза кхай тIа чилше болх лочо лаьцар лочкъадаь 200 килограмм кIа мотороллерана нийца вола цу совхоза электрик Дериев. Хьаттара кхахо ледара чилар бахьан долаш цо ший мотороллерана лечкъадеш чукхихьа кIан мукхи цхьа тонни ах тонни совгIа яр.

1970 шера 10 августе Шаьла района «Автуринский» совхоза шофера Аязова кхий тIара ялат керттерча хьатта хьатIакхухьаш, 2800 килограмм кIа Микаилова 200 сомах дехкар. Из кьоал дарах бехктокхаме эзаб Аязови Микаилови. Кхычахьа а нийсалу ишта кьоал деш моттигаш.

МалгIабика района Кердача Редантерча Угурчиевен Юкъерча Ачалкхерча тракториста Султыгоеи нйцар лочкъадаь ялат. шоаш та ил лочкъадаь долга ховшие я. Уж шераш пьха кхуй уголовни бехктокхаме озаш ба.

Укхаза белгалдаккха деза лочкъадаь ялат нйдеча паха ил лечкъдаран кьайладахийтаран гIо беш хилар. Законах цIенхаштта бехктокхаме оз уж тайпа нах.

Республика юргабоахама къахьегамхоша хIанз чуэза ела хьажкIат, кхартолш, кхийола култтураш [illegible] тийни, профсоюзни, комсомольски организацей дехкар да йоа ца яйташ, лечкъа ца яйташ. уж чуэнйра цIенхаштта тIахьожам лоттабе, цу гIулакхa еррига общественность оарцагIъяккха.

М. МЕРЕШКОВ,
Нохч - ГIалгIай АССР прокурора помощник, I класса юрист.

КПСС XXIV съезда баха на боагIа пакъабахара юхе баьнначa Нохч - ГIалгIайчен къахьегамхоша тIагIертта къовсам лоттабу пятилетка план ханал хьалха кхоачашъяран производства экономически эффективность лакхъяран тIехьа. ДуккагIа йолча предприятей коллективаша тоамца кховчашду съезда сийна шоаш тIайийца социалистически декхараш.

Масала, лоархIамегIча хайнай пределерига реализаци яра бархI бетта план республика промышленноста ханал хьалха — 25 августе кхоачашъйай. 1969 шера цу хана хинначул 7,2 процент дуккагIа реализаци ойй промышленни продукцена укх шера. хIаьта цу юкъагIа къахьегама овсарле 7,4 процент лакхъеннай. Пятилетка пхелагIа шу дIаделадела дена планал совгIа Даьхенга кхьчаз дукха мехкдаьттех мехкдаьтта продукташ, химически растворителаш, хьу, кирпич, тийга хIамаш, консерваш, кхыйола а 21 миллион сома махьа продукци.

Из толам боаккхача дукха дакъа лаьцад «Октябрьнефть», «Грозныйнефть» мехкдаьтта управленей, Вознесенски газ чакхйоахача завода, мехкдаьтта газа управлене, Грозненски химкомбината, В. И. Ленина цIерагIча мехкдаьтта чакхдоахача завода, А. Шерипова цIерагIча нефтемашзавода коллективаша. Иштта дика болх баьб «Электроприбор», «Нефтехимзапчасть» заводаша, Шелковской мехлесхоза, кхычар а. Цу предприятеша ритмичнo болх бу, тIехкховчашъйй продукцена реализаци яра бархI бетта план, лакхъяьй къахьегама овсарле.

Цхьайолча, цхьайолча предприятеша кховчашъяц патчаьхьалкхен планаш. Лохехьа ценатохача списка тIара гуш чакхлара, 8 бетта планах лоархIаьяц 29 предприятий. Цар мехка дIа ца луш йисай 4 миллион сома махьа продукци, цу дахьье я мехкдаьтта аппаратура, дьшкабетонни конструкцеш, мебель, кондитерски хIамаш, кхыдолаш а.

Укх тIехьара шин бетта тIехьаюса коллективаш дукхагIа хиннай. Балха тIехь кхьакца некъарленаш, кховчамбоацараш нийслуча предприятейна партера комаша, райкомаша, министерстваша ведемстваша дерттIа боалхо ца елга а некъестал ца дерга а хьадьокх цу гIулакхо. Масала, Назрановски района мельзавода, трикотажни фабрика, райбыткомбината кхоачашъяьяц 7 бетта 8 беттен планаш. Трикотажни фабрика укх тIехьальрча беттанка план кхоачашъе-м йолеенай, бакъда, хIана дукха ца цунна тIаьхьа декхар. Парте Назрановски района декхарийна я хIара промышлени предприяте болх кIоертта ваха, цхьацца некъестал ю а. Кховчамбоацараш цхьана беглалдаьха я ца Iеш производственни коллективаша практически гIо де деза.

Дуккхача хана лоаз тIехьаюсаш хьайбаьгIа гIишлой материалийн тIишлой индустрен Аргунски комбинат, МалгIабика кирпичаш и завод, СаьнгIамкара консервни завод, Ермоловски, Сунженски леспромхозаш. Процент кхоа...

ТIЕХЬАБУСАРАШ ХИЛА ЙИШ ЯЦ!

ПАЙДА ЭЦА ЕРРИГАЧА ТОРОНЕХ

...тIа дола дакъа ца тоар бахьан долаш 8 бетта планаш кховчаш ца ен йисай № 1 йола «Автоспецоборудоване», литейно - механически, Грозненски дьшкабетона конструкцей заводаш, № 3 йола мальх ю завод. Из кхы дIахо ца йиш яц. Цу тайнара хIама нийс... ...леннад предприятей кулгалхой ханнахьа оарцагIа ца балар бахьан долаш.

Чакхйоалаш лаьтта пятилетка кхоаллагIа квартал. Дукха ха йисанц шу чакхдала а. Цудухьа цу юкъейисача ханах массо а дика гIа пайда эца беза. Промышленни предприятей къахьегамхой хIана керттера декхар сенах латта эьлча, ца лата хIара балха моттигe къахьегама овсарле лакхъяра тIехьа тIагIертта къовсам лоаттабарах, кIезигагIа къахьегаш материалаши дIа а йохийташ дика продукци арахецарах. Партейни организацей сийнен декхар да КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС ЦК Письмо тIа белгалъяьха мероприятеш кхоачашъяра тIахьожам лоттабар, социалистически декхарени пачхахьалкхен планаши кхоачашъяра къахьегамхой оарцагIбахар.

1970 ШЕРА ПРОДУКЦЕНА РЕАЛИЗАЦИ ЯРА ПЛАН КХОАЧАШ ЦА ЯЬ ПРЕДПРИЯТЕШ

Предприяти	Директор	Парторганизаци секретарь	План кхоачашъяр проц.
№ 1 йола «Автоспецоборудоване» завод	Цыганков А. С.	Кантария А. М.	99,6
№ 2 йола «Автоспецоборудоване» завод	Морабис А. В.	Падомов В. Н.	97
Литейно - механически завод	Васильев В. Г.	Повиллова А. К.	99,2
Металлотара завод	И. о. директора		
«Металлист» завод	Ткачев В. П.	Салицкий А. М.	96
Грозненски завод ЖБК	Топлинский Н. Н.	Правкин А. Г.	98
ГIишлой материалийн гIишлой индустрии	Константинов С. Р.	Живеев В. П.	99,3
Аргунски комбинат	Хакимов З. М.	Голуб Л. В.	98
МалгIабика кирпичаш ю завод	Алероев А. М.	Эржеонова З. К.	91
Гудермески кирпичаш ю завод	Юсупов Ш. Т.	Почитайлов Н. А.	93
Ермоловски леспромхоз	Марзиев А. Я.	Дашаев Д. С.	90
Сунженски леспромхоз	Воеводин М. Ф.	Цуканов А. И.	95
Наурски мехлесхоз	Тапсиев П. А.	Безак А. К.	60
Назрановски трикотажни фабрика	Дзортов А.-Г. С.	Умаров Б. А.	75
Кога гIирс бу фабрика	Полевский В. К.	Агабеков В. С.	97
Грозненски консервни завод	Ковалевский М. П.	Яссенева Н. П.	90
Самашкински консервни завод	Бакриев А. В.	Астретдинова Н. Д.	98
Дулха комбинат	Рогов В. Г.	Макарьев А. С.	99
Грозненски гормолкомбинат	Алвердин Ю. А.	Филимонов В. И.	91
Макарони фабрика	Глоба Н. В.	Драйко Д. В.	97
Кондитерски фабрика	Кудряшов С. М.	Павлова О. И.	97
№ 3 йола мальх ю завод	Сорокин В. Р.	Литвинова Л. И.	99,5
«Ачалуки» яха минеральни хий ду завод	Леймоев К. Х.	Чапаев Ю. Ю.	89
Гудермески горпищекомбинат	Товмурзаев Л. М.	Ахмадов С. У.	96
Новосельски винпункт	Харимов А. Т.	Зонцова Н. С.	98
Новогрозненски винпункт	Муляев В. М.	Масуланов Б.	98
Назрановски мельзавод	Ужахов Б. Б.	Майскгов	96
«Художник» яха фабрика	Мирзоев В. А.	Ляув М. И.	98
Назрановски мельзавод	Ахильгов А. У.	Угурчиев М. Б.	79
Нойбер-Юртовски рыбпромкомбинат	Магометзаджиев А. А.	—	85

Ер шу чакхдоалаш Будапештера «Ланг» ахача машиностроительни заводе хьлергья эггара хьолхара 200 мегаватт мощность йола йоккхача габарита венгерски паровой турбина.

СУРТА ТIА: Лайош Кишши Янош Юхаси турбина цхьа деталь вIашагIйоалаш боалх.

МТИ—ТАСС сур.

ТIЕХЬАЮСАШ ХИННАР — ХЬАЛХА ЛАТТАРАШЦА

Автотранспортни кир дIа-хьа кхахьара балхаш кхоачаидеш ба Нохч - ГIалгIай автоуправлене бIь автобоахам. Царна юкъе хьалхара моттиг дIалоац директор ков. Сафонови парторганизаце секретарь ков. Федорищкок йолча автобоахамо.

Бакъдар хьана, мукх дIа-юха кхаьхьара декхарех ца лоархIаеш, план кхоачаш ца еш, тIехьаюсаш яр предприяти хьалхагIа. Боахаме эсала яр къахьегама дисциплина, автомашинехи прицепехи бизза пайда эцацар. Ремонт елга, автомашинаоштта гIулакх дела ледара хилар бахьан долаш кIезига ерийналар автопарк. Экспедице служба гIулакх эсала таххар бахьан долаш, автомашинаша пайда боацаш, ямса йолаш дукха никъ бора. Хьал иштта оттар бахьан долаш уйла тIа а яхийта, автотранспорта болх пайда берзболча ларда тIа баккхара ниъкъаш дaхa дагабовла бийзар боахама кулгалхой, партийни профсоюзни организацей, комсомольций.

КПСС ЦК-и, СССР Министрий Совети, ВЦСПС-ои, ВЛКСМ ЦК-и [illegible] юкъе дар автомашинашна яьсса беш болча никъах 1,7 процент пайда эца,лене тIа йоаккха нарядни ха 21 процент йIаьхье, къахьн сатхалаш юхаметтаоттаяра чотах запчастенга еш йола расход 1,5 процент кIезигъе, технически хьожайга тоа а дахь, автомашинаши ремонт еш сайна латташ йоаккха ха лоаiъе. Иштта лаьрхIад 30 тонни хьоргйола цхьа автопоезди 18 тонни доагора смазочни материалаш кхухьаргйола кхаькка поезди хьа а яь, царна шера яхьа лаьрхIачул совгIа 22 эзар тонни кир дIа-хьа яхьа. Мукх тIаботташи йобоассоши йоаккха ха 15 минут лоацъе. Шера 10 эзар киловатт сахьат электроэнерги 30 эзар кубически метр технически хий кходе. 1970 шера 50 рационализаторски предложени балха юкъейоалае. и. кх. дI.

Цу даькъе белгал мел яь организационно - техническе мероприятеш цхьабарт болаш биззa чакхъяхара торо хилийтар предприяте коллективага шийна хьалхашка латта декхараш дизза кхоачашдора аьхьа тIа яла а, хIаьта коллектива юкъе хьржача социалистически яхьо торо хилийтар дIьди толамаш ди тIехьа сов а доахаш, тIехьаюсаш хинна предприяти хьалхалаттарашца дIанийсъе.

ДIа-юха кхьхьачa кара боараш лакхбелар водвижной состава мукх дIабохьалуга дика лакхлара, грузоподъемность соахкарчул 27,4 процент лакхъеннай. 1969 шера лине тIа арайоалаш 49,3 автомашина мара хьацае, укх шера — 53,4 автомашина я. Соаха хIара автомобилю I бетта лине тIа 105 дийнахь болх беьбале, 1970 шера 117 дийнахь баьб.

Предприяте 50 шоферон ремонтникон шоай балха говзал лакхъяьй.

Автобоахаме юкъейоалаяьй технически хьажарен текущи ремонтярен агрегатно - участкови система, боахама чура расчет. Цо дика ца лакхйир къахьегама овсарле.

Кхы а хьаьй доагора смазочни материалаш дIа-юха кхахьара 80 тонни цхьа дIахьош йола 7 автопоезд. Цо паркаx пайда эцарга 22,4 процент лакхдаьд. ХIаьта мукх гIаботташи боассабеши латтар йоакхи ха 56,5 процент лоацъяьй.

Дикка тоабаьй автопредприяте коллективана юкъера кхетама болх. Хан-ханнехьа хул беседаш, лекцеш, политинформацеш, каст-касто гойт кинофильмаш. ХIаьта къахьегами дисциплина телхаерашца хьадаа къовсам лоаттабу. Масала, прогул яь саг бетта, кварталa йоагIача премех, 13-ча алапех воал. Цул совгIа царна доагIа алапи а воих боллаcа яхо ди тIа хьа, шей къаьстта йолча кассера еррига коллективана гучиa дIавоу. Коллективерча берригача боаладоашта, гIулакхерча наха, инженерно - технически болхлоша прогул йича премех воаккхаш шаI йоала положени оттаьй автобоахаме.

Ремонтни зоне пайда тIабоагIа даькъа лоархI ТО-1, ТО-2 яха технически хьажаро текущи ремонтярн, хIаьта автоколонна — бахьан балхех клиентагара хьабоала пайда.

Яхье лаьначарна юкъе хьекха йоагIа 3-ча колонна коллектив (начальник ков. Ковалев, цеха профсоюзни организаце председатель ков. Ситанков). Цунна тIехьа а 2-чен, 4-чен колоннай коллективаш. Еррига коллективаша шоай планови заданеех дика лоархIаю. 1972 шера чотах къахьегаш 9 саг ва предприяте, хIаьта 1971 шера чотах — 11 саг. Шоай пятилеткаш чакхъяьха ба ва. Н. Д. Бертенко, И. К. Каратичев, К. Хаджиев, Н. Львов, М. Камиев, В. Басюк, В. Бычков.

Предприято автомобилистош шоай предприяте сий дикха лоаттадеш кха а дикагIа хьалхе лаьрхIа ба. Мукх дIа-хьа балхара 1970 шера план 25 декабре кхоачашъе а планал совгIа 60 эзар тонн мукх дIа-хьа баькъ. КПСС XXIV-ча съезда сийна шоай йийна социалистически декхараш съезд хьаелла ди тIакхачеленна кхоачашде доль деннад цар.

М. ПЛИЮЩ,
КПСС Грозненски горкома инструктор.

КУЛЬТПРОСВЕТ БАЛХА ЮКЪ-МОТТИГ

Вай республика районашка кIезига яц дика клубаш, культура Цlенош. Къахьегамхошта иденни кхетам баларен царна садоIам барен балхаш ду моттигаш я уж. Цу тайпарча моттигех ца I я Советски района культура Цlа. Цун творчески коллективана юкъе дукха ба карагIдаьначох кховчам я ца беш, хаддаша кердадар лохаш бола кагий нахa мехкарий. ХIаранеа цуй хьалташка хьежна гIулакх дахь, цун талант гуча а яьккха из догIайовлае атта дац. Из дуьургда балха говзал лакха йолча. нахаца Iимарза, доa цIена, шей болх цIенача дег тIара беш волча сагага.

Уж оамалаш йоахкаш ва вай цIий яьккхача культура ЦIен директор Алиев Хьасан. Цхьанна хIамах бIы ца къажаш берриге ший кхз тIаблхийта болх бу Алиева. Цо йоакхо ю районаш культура ЦIен болхлой коллектив чIоагIъяра, из ца хилча балха тIа иштта толамаш доахалурe ца хилар кхета а деш.

Культура ЦIагIа дага болх беш боаккхагIчари берийн итт самодеятельни коллектива я 400 совгIа саго дакъа а доацаш. ХIара коллективаша шашийй ял карагIдувлараш. Зрителашта чIоагIа дуккхаезаш я хаахара, вокальни, инструментальни коллективаш.

Дийнахь миччa хана а хьалдизэе бераш хул культура ЦIагIа. Царех цхьадараш репетицешка ух. дуккха лараш репетицеш чакхъьяьначул тIехьагIа кхыча кружокашка занятеш ишта ю хьажа юхебуе. Районна культура ЦIен болхлоша кхетаду, шоай метта хьаотта кхуви боагIараш ца хуле художественни самодеятельность дIахо дегIайоалае йиш ца хилар, цудухьа берий безам соабаккха, царна езаеннача кружокашта уж юкъеоза гIерт уж.

Шоай доттагIаша доаха толамаш бIарга а гуш, гIад а бахе ух уж поашта езаенача кружокашта юкъе. Дикa пополнени я 30 тарга саг юкъе а йолаш йола хореографически кружоке кхуш латтар.

Шоай боарраматIа болх бу берий кхыча кружокаша а. Республикански художественни самодеятельноста хьажаре дакъа доацаш дар Советски районни культура ЦIен самодеятельноста деррига тайпаш. Цига дакъа лаьцача дуккхачарна I, II, III степена дипломаш еннай. Районни культура ЦIеной балхага Еррироссийски хьажара итогашка хьокхамащ дикагIа хиларах Советски района культура ЦIенна 1-ча степена диплом еннай, хIаьта цун болхлошка — ахчан премии.

Районни культура ЦIен керттерча декхарех ца I да юрташкарча клубашта методически новкъостал дар, клубин балха толамогIа йола опыт вIашагIтохари дIайоаржаяра. Культура цIен методически болх хаддаза лелийтара, клуберча хIара болхлочунга шийна латтуш болча хана оаш йола консультаци эца йиш хилийтара вIашагIъоаль методически кабинет я.

Кабинет кийчъяро чулоцаш клубан балха керттера разделаш, хьаьжокх цуи декхараш чулоацам.

Н. КОТОВА,
республикана культура министерства, культпросвет балхашта йоагIаш методист.

ХУРГБОЛЧА ФОРДА БЕРДА ЙИСТОШКА

ЙОКАР-ОЛА. Из «сийна форда» хIана а бац Россе карта тIа. Бинъда Волга тIа Чебоксарашта юхха цу ха тIа барзIагIа йола сунт елла яьча, IаккхаМарийски, чувашски АССР-ай, Горьковски областа терриоре дакъи дIалоацаш Iалльмате йоккха водохранилище хургьа. ХIанз Марийски АССР-е «форда хана» ваккъабаха кийчлуш ба.

Леспромхозашка дIаьккха еза хургболча форда бух тIа ягIа 50-60 эзар гектар хула хьу. Цу моттигера баха кхычахьа дIабохийтача наха чубаха цIенош чехкка хьалдера 20—40 кубометр тIишлоошна йода хьу хьокхаргйолаш участкаш кховастаю. Из ле лерхIеш дика шу дахьначул тIехьагIа мара дIатокха доладе на дезаш йIаьхха ха йилла крепит ду.

Къаьстта аьготаш хургйолаш оттадаьд эскаре гIулакхе барий байнича бIухойи дезалашта, Даьлашта, пенсионерашта, къабеннарашта, цхьа болча поашошта. Бахчара беха кхычахьа дIаболхача наха мел хулаш йола зе патчахьалкхено хьатокхарга.

Чебоксарашта юхе, Марийски кхаламагIа, хургболча форда берда йистошка баьа дIабохийтаргба цун хургболча бух тIа хIана баха нах.

В. АЛЕКСЕЕВ.

ГОВЗА КУЛГАШ

«МалгобекнефтЬ» мехкдаьтта промысловоя управлене мехкдаьтта кийчдуя насосашна дIаухийтса цех — бехктокхаме участок я. Управлене промыслашка хьа мел доаккха мехкдаьтта кийч а деш заводашка - потребителашка дIадахийта деза укхазаре. Из деррига ду цеха коэттерча шин участка.

Цеха хьалхара участок йоккхагIа я. Цун доалдеш ва къона специалист Ерузин Николай. Участке я йоккха резервуарни парк, мехкдаьтта дIоахду пишкаш.

Укх тIеххьарча шин шера участка коллектива йоахо е эзи балхаш IаккхаIттаа. Укхаза хьаухийта мехкдаьтта дукха хийн гуча долалаш да. ХIаьта участкера заводе дIадодар цхьан процентал тIех уж шаккхе а доаллаш хила йиш яц. Цудухьа дIаухийта мехкдаьтта хийчаора технологи эргаьккха тоа э яь, тIахьэффективни йолча реагентех пайда а эцаш, мехкдаьтта цIено хилийтара процент лакхъеьй. Цул совгIа цеха специалисташа, теплообменни тенеш кийца а хийца, мехкдаьтта цIендара технологи тоаьяй. Цудухьа хIанз заводашка дIаухийтача мехкдаьттана уш йола бIехал 0,2 процентага кхоачаш мара яц. Из тIехдика толам ба: хозахега дап МалгIабикера мехкдаьтта дуаен дийне дика лоархIаш.

Укх шера савашейчашка хий оттар бахьан долаш цехе хьаухийта мехкдаьтта 20 процентага кхоачаш хаш долаш хул. Из цIенде технологически установкай ниг кхачицар. Тlаьхха инженер В. Я. Воролин кхоте а йолаш оарцагIбаьнача рационализаторашa технологически схема хийца а яйца, дезагIдолен дайгIдолаш мехкдаьтта цхьан-цIенде а кийде а торо халийтар. Из бахьан долаш 35 эзар сом кходе а вIашатIехьадаьлар.

Установкага дика йола бейт опыт йолча технологаша Рыбина Маряс, Пономарев Василе. Цу шинне а дига болх бу дукха ха я, балха говзал дика йолаш ба, балха тIа болх хилайтац. Цудухьа укх шера «За доблестный труд» яха юбилейни медалаш елар М. Рыбиналеи В. Пономаревиен.

Цу участке мала хургба технологически оборудованена ремонт еш вола Серебряков Иван ца воацаш. Из ва оборудоване цхьаццадола доакъошта капитальни ремонт е предложени еннар. Кхо шу да хIанз из ремонт участке ю. Цо торо хулийт шера 45 — 50 эзар сом кходе. ХIанз участке, промыслашкара хьеуха мехкдаьтта хьембоаннаш нормалка я сий вIендий дIаухийт.

ХIанз участка болхлоша гIулакх деш бар чоалхаера насосни бохзама 400 километр гергга йIаьха мехкдаьтта проводи я. Укх мехкдаьтта проводаш къьаьна, кхалааваш тельха тIоадлаагIа е тIеа е чура ювенна я. ХIаьта а цхьа моттиг нийсъаьлийтац участка коллективо хьовзаш хинна. слерча мехкдаьттанod балха нийсаьк кхьарае яь.

Мехкдаьтта проводашта дика гIулакх деш ва слесарь Шишкин Василий.

Укх шера цеха коллективо аьттоне боккха кхаь болаш хIама хиннад — коммунистически къахьегама цех аьнна цIи тиллай цунах. Из цIи сийлечца деллерга цеха болхлоша.

М. ВЛАДИМИРОВ.

ХОЗА МЕБЕЛЬ ХЬАЮ МАСТЕРАШ

ОРДЖОНИКИДЗЕ. Лоамарча Иристова краснодеревщикий мебель йерра хоттаю я эшархоша. Дяхчан-шолхий Iоакъех яь, дикагIа дола дахча тIадаьккха дIаюха тетта йоазуя ду истолаш, сервантащ, трельяжаш, барзкъаш чуухкаду шкафаш, тумбочкаши, книжкашта йола тархеш, журналашта дола истолгаш хIара квартира хозъеш йола хIамаш а хиина дIаэттад.

ХIирийчен мебельщикашта юкъе шIоагтIа хьалхарча моттиге латт бахача наха бытовой гIулакх деча министерства Орджоникидзевски мебельни фабрика коллектив. 200-нега кхоачаш шIераш йола хIамаш хIаю ухкаш. ШоллагIа квартала итогех республика Министрий Советен облсофпрофен кхрара кхрата Цlе байракх еннай фабрикана.

Партийни съезда даха мадоаггIара какъадахара лаьцача яхьа юкъе а баха, орджоникидзевски краснодеревщикаша доп деннад 17декабрал тIехьа ца йоалийташ шера план кхоачашъе а планал совгIа 46 эзар сома йола дика мебель бахача наха хьас а.

Т. ЕФИМОВ.

Грозненски химически комбината химикаш къахьегама вахте эттаб КПСС XXIV съезда сийленца какъабахара. Цига дика къахьегаш ба № 15 йолча цеха аппаратчикаш Ирезиев Абдул, Лабановская Лидия, Корнеев Петр. Технологически режим кийса а лелаеш, тIелкхоачашдеш хьабоатIа уж съезда сийна тIайица декхараш.

СУРТА ТIА: № 15 йолча цеха аппаратчикаш (аьлехьара аьттехьа) А. Ирезиев, Л. Лабановская, П. Корнеев.

С. Хугаева сурт.

ФУД ЛОАРХIАМЕГIА?

ДОРАЕ УНАХЦIЕНО

Общественни моттигашта юкъе эттара цIенагIа хила еза столовеш, кафе, кхьйоза общепита предприятеш. Бакъда хила дезар аьнна кхоачам бац, санитарни декхараш дилза кхоачашдеш ца хилача. Столовешка чуух тайп-тайпара а теттара хукъа а нах. Общепита болхлой декхарийла ба цар хьаштам дилза кхоачашде. Берггера дар да дуа хIана цIена кийчдар, столовин куххнин пхьегIаш цIена йилар.

Йолче, хьожарга вай пхьапцайолча столовешка из гIулакх миннта кхочашду. Кафен, ресторанин столовейн треста чуйоагIача № 7 йолча столове геттара во оттадаьI ца гIулакх. БIехача хIамах хуз тайп - тайпара дIа-ихха дувла лазараш. Цхьабакъда цах лоралуш бац цу столове болхлой.

Производственни коридораш бIеха я, тара дIаьаккхаьц. Кухнин пхьегIаш дукхача хана деиз йила а ац, хIаьта юлаш а цIена йилац. Цхьацадола аьш дьгача хьоьнала кхеорах цIендаза да. Столови пхьегIаш йиладан ра режим кхоачашъяьц. Проточни хи йIала юл пхьегIаш.

Санэпидестанце бекъонех уж санна дола кхоачамбоацарахь кийслуш хилча, общепита предприяти цу сахьате дIакъовла еза. Цу хьакъехьа акт оттайир бархIалагIча сентябре горсанэпидстанце лоро:

«...Белгалдаь кхоачамбоацараш дIадаккха йолча юкъа столовиц дIакъовлийла, хьа а ца елийла горсанэпидестанце бекъо елча ма-рар».

Тамашийна дар цух тIехьагIа столове кулгалхоша дань гIамаьI.

—Фу дерга оаха кийчдаь латтача лаарашта? Доврг ма дий уж, — йоах столови директора воI Арамиевас.

ДIакъовла аьнна акт оттаь пхьа-ши сахьат дьлча а болх беш яр столови. Гуш да, сагота бац столове болхлой наха фухха кухе а, кийчдаь дарахи на дайча. Царна дагадагIац дIа-юхх дуала лазар доаллаш волча саготы хIама дна пхьегIаш цIена йила ца бизарах унахцIена болча наха дезар дIадала тарлуш хилар.

Иштта дар кафен, ресторанийя, столовейн тресте чуйоагIача «Дружба» кафера хьалаш а. Холодильни установкаш болх беш яце а цар чу яц термометраш. ПхьегIаш йилара режим кхоачашъяц, проточни хипа юл уж. Цул совгIа, пхьегIаш юлаш йола ванна наха хIама диача пхьегIаш чу йиса отходаш чу а кхийса хий Iоуха Iургаш дIадикъад. Из бахьан долаш бIехача хила юл пхьегIаш.

Цхьабакъда производства хьехдуршци йолча воI. Алмазовас шийна тоур маро хац. Из а кхер кийчдаь латта даараш довр, хIаьта, эггара дукхагIа нах чуухача делкъа хаьнка кафе дIакъайлача, план кхоачам ца ош йисар. Дагадалац эггара керттерадар: эггара дукхагIа нах чуухача хана бIехача цхьегIаш чура хIама дуача, наха хила тарлур.

Iа яха дикагIа дацар № 16 йолча столовера хьалаш а. Йила пхьегIаш Iоiовдайселийта решотка яц. Из бахьан долаш хий чу а долаш хуз оарххаигаш, пелаш, кхьйола пхьегIаш. Доа хIама кийчъеча цехе лаьм ногIараш тIа а доацаш заьтта латт. Дуахха цехера холодильни шкаф геттара бIеха я. Цул совгIа столове коара нуьхаш чукхувса контейнераш йиза а йиза тIа ногIараш доацаш латт. Цу цхьне гIолла дIа-иха тIех а йохкаш дезаш столове чуйоагIа сурсата продукташ. Хаттар ott: иштта хьалашка кийчдеш пеладеш дола дааран дуа нах тийша хила йиш йий лазар ца хилара? Цу хаттара юкъ хIай йолаш жоп дала магац столове производства заведующиева воI. Москаленковн а.

— Белгал мел даь кхоачамбоцараш долаш да, — мукIарло ду цо. Долче из хоьш юо хилча хIана кийсдолийт цо цу тайпара кхоачамбоцараш?

Иштта да долаш дараш. ХIаьта хила дезар довзаш ма дий.

Вай йийцача столовешкен кафен гучадаьннача кхорчамбоацарий боагIа мах бе беза цу предприятей кулгалхоша, кафен, ресторанийн, столовейн треста кулгалхоша.

Г. КАКШНИКОВА,

Горсанэпидестанце санитарни лоро гIоьн

М. РАШИДОВ.

ПЛЕНУМА ХЕТАЯЬ

Художника Николай Латышева цIи дика йоьз вай республике. Шийн творчески балха эттаре сагоагIча хана а Латышева хелоз шийн юртерча нана бIаргтоха чаха, царна шийн балхах отчет е, шийн творчески планаш юкца.

Хьалхарчул каст-кастагIа вода художник ше Шушенске а зиене цIавеначул тIехьагIа «Шушенскерча ленински моттигашка» эза бIарча сери суртащ деш ше болх бьачул тIехьагIа дена. Цо шийн балхий выставка еннай Каргалински школана.

7 августе Краеведчески музея сотрудникаша Шевченко Весилоцем Тагиров Альмадацен цхьана «Шушенскера ленински моттигаш» яхача балхий выставка а йийла вахз кхпар Латышева. Цу выставка е цар юоша Шушенски бахача хана баьча балха 50 совгIа произведени: «В. И. Ленин Надежда Крупская бахха цIа», «Еза моттиг», «В. И. Ленина сапаIарца йийза моттигаш», «В. И. Ленина самоIаш шена бу», «В. И. Ленина болх беш хиние ков эза а кхьдола а балкаш.

Из выставка дIаьоккхаш хургьа Каргалински, Дубовски станицашка, МТФ, тракторни бригадашка.

Района дукхахча юрташка бакача наха «Шушенскера ленински моттигаш», «В. И. Ленина образ изобразительни искусствоа», «Юрта къахьегамхой образ Нохч-ГIалгIачен художникий творчествоа» кхи, кхьйола ленцеш ешаргьа.

Художникий бригадо керттера моттиг лоацаш хургда Латышева Николая даь Шалковской района юрга боалама хьакха латтарий портреташ.

Художникаша шоай болх хетабу КПСС ЦК июльски Пленума.

С. БРОДСКИЙ,

изобразительни искусства музея директор.

ДЕГ ЧУРА ДАЬКЪАЛА БУВЦ

1970 шера 27 августе арадаьннача СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указах «Нана Турпал» яха сийлен цIи еннай «Нана Турпал» яха ордени СССР Лакхехьарча Совета Президиума Грамотей а луш итта кхы дукхагIен бер даь, уж кхьалхедаьча вовлоопта:

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР-е ГIОЛЛА

Абдулаева Пазува — «Керда вахар» яхача колхоза колхозахочоа, Советски район.

Абдулаева Рукъията — цIен-нанна, Урус-Мартана района Алхазурово юрт.

Абдулкеримова Рукъията — болхлочоа, Грозненски район.

Алиева Уайса Фурдовса — цIен-нанна, Назарен района ЖIайрахе.

Альмурзиева Баията — цIен-нанна, Урус-Мартана района Комсомольски юрт.

Вахулова Селихьата — цIен-нанна, Шаьла района Аллерой юрт.

Вашаева Сетена — цIен-нанна, Шаьла района Мескер-Юрт.

Дадберова Матуза — цIен-нанна, Грозненски района Кень-Юрт.

Зураева Азмала — цIен-нанна, Урус-Мартана района Шалажа-юрт.

Измайлова Ховсбота ХIажара — цIен-нанна, Назарен района Альте-Юрт.

Исмаилова Хазана — цIен-нанна, Ачхой-Мартана района Лермонтов-Юрт.

Китиева БагIдана Мадината — цIен-нанна, Назарен района Яндаре.

Мидаева Майсана — цIен-нанна, Шаьла района Курчалой юрт.

Сайдуева Есилуна — Ленина цIерагIча совхоза болхлочоа, Наурски район.

Тазиева Тумишана — «Южный» совхоза болхлочоа, Шаьла район.

Талхадова Разбикана — «Россия» яхача колхоза колхозхочоа, Наурски район.

Турлуева ХIажара — цIен-нанна, Шаьла района Аллерой юрт.

Умарова Шумисата — болхлочоа, Наурски район.

Успанова Залубана — цIен-нанна, Наурски район.

Хашаева Забуна — цIен-нанна, город Грозный.

Цукиева Хамилена — цIен-нанна, Ачхой-Мартана района Ачхой-Мартана юрт.

Цукаева Яхийна — болхлочоа, Ачхой-Мартана район.

Чентиева Замана — цIен-нанна, Ачхой-Мартана района КIотар-Юрт.

(ТАСС).

КЕПАТЕХА АРАХИЙЦАД

Нохч - ГIалгIай книжни издательства кепа а теха эрсий меттала арадаьккхад Г. Я. Носовен, Ю. С. Поваляевен яздаь «Развед-чицаш» яха сборник.

Сборника тIа душ Сийлаль-боккхача Даьхен тIема фронташка моастагIчох майра летташ Грознерча коммунистка Ксении Абаловас, московски комсомолка Шура Поляковс, Терски станицерча хьехархочо Полина Подберезнаяс, кхычер даь деша дола гIуллакхаь. ХьатIаккхувча тIехьенна боккха патриотически кхетом лургбу цу книжка.

Ч. ЮСУПОВ.

ДУКХА ЕЗА ОРКЕСТР

Дукхкача, цIи хезача, кхыметтел дунеена а боллаш болча мастерий, сийлена цIи хезача коллективий, геттара дикача ансамблей творчество дIайолалу культура Дворецашкара, фабрикийн заводийн, колхозийн, совхозийн клубашкара. ХIана художественни самодеятельность миллионаш болча нахага кхоачо гIулакх а хиина дIаэттад.

Саг массе а дикача хIамага воалаш санна, берриге нах самодеятельни искусствага, цуп толамашка баьннаб. ХIаьта уж толамаш геттара доккхий да.

Цунна бола дика хьоккам да химикий культура Дворецa художествонни самодеятельность. VII-ча республиканск хьажара лауреата цIи еннай цуп духовой оркестра.

Ши шу ха а ца дика холлектив хьахнина. Цунна юкъе дакъа лоацараш цIаьхха нийсбенна нах а боацаш, искусство еза нах ба. Уж бе Грозненски химкобинета болхлойн гIулдахера нахи.

Боккха болх бу духовой оркестра: из хуз комбината торжествени сийрелашка, дахача деной демонстрацешка. Чернорече поселке бахача наха сакъердача, республика клубашка, культура паркашка, Грознерча Ленина цIерагIча майдане. Цуп выступленеех наха боккха сакъердам боаь, эстетически саллаIам хул.

Оркестра репертуара юкъе 100 таргге произведени я, царна я П. И. Чайковске, Глинка, Мусоргске, произведенеш, нохчийн гIалгIайн иллеш. Дукха йола произведенеш музыка тIа яьхай духовой оркестра кулгалхочо А. М. Попова ца.

Попова ше республика кхоачача хана лела, хIаьта ца вена зеррига кхо шу мара хац, нохч-гIалгIай халкъа музыкальни творчество йовзара тIехь чIоагIа къахьег. Цуп оаз а музам а оркестрага лохкалургболча боакхаш бахача болх бу цо, вердадераш лех.

Ленински юбилей тIакхочаш ше оттаьчча дикача программаца выступленеш йир цо районии, городской, VIII-ча республиканска хьажаренна. Цига дика дакъа лаьцарах VIII-ча республиканска хьажара лауреата цIи елар духовой оркестра коллективана, хIаьта цуп кулгалхочоа А. М. Попова —Ленински Юбилейни медаль.

Боккха культурно - просветительни болх бу оркестро. Концерташ уттаду, концерташ-лекцеш вIаштIехьйоах. Цар керттера чулоацам бе эрсий, советски, доаллеш дехьарча музыка дикагIйола произведенеш наха дIайовзийтар. Оркестро доккхий толамаш дахара вовкъостал ду цунца болх бе раь за хиинача вокалистаца. Тахан оркестро майрра выступленеш ю валноаларашца цхьана.

И. ГРИНЬ,

художественни самодеятельноста Цlей воккхагIйола методист.

ХАОТТАМ

10 сентябре кIезиг-дукха моркхаш а йолаш, догIа а ца делхаш хургьа. Малхбоалехьара гIаьххьача боаране мух хьеххергба, республике гIолла 15—23 градус хургьа, Грозно — 20—22 градус. 11—12 сентябре хувцалуш моркхаш а йолаш, дукхагIча даькъе догIа а ца делхаш ха хила мег, цхьайолча моттигаш дохк а долаш. 11 сентябре бийсанна 3—8 градус хургьа, дийнахьа — 15—20. 12 сентябре бийсанна 7—12 градус хургьа, дийнахьа 20—25 градус.

Метеостанци.

Редактора вам. А. А. МЯКИЕВ.

Доазол дехьара

ИЗРАИЛА ЙОХАЮ НЬЮ-ЙОРКЕРА КОНТАКТАШ

НЬЮ-ЙОРК. 8 сентябрь. (ТАСС). Израильски правительства аьннад, ООН Генеральни секретара Гаргарча Малхбоалерча лаьрхIа волча векала Гуннар Ярринга новкъостах а деш Нью-Йорке еш йолча арабо - израильски контакташта юкъе дакъа лаьца йиш яц са, яхаш хова бу Ассошиэйтед пресс яхача агентства корреспондента Иерусалимера.

Нью - Йорке контакташ дIахояхьа шийн безам ца хилар тIом ОАР-а яхаш бахьан а доахаш сацийтара баь барт бохийбаьб хьайладахьа гIерт израильски правительство.

Боккъаддар аьнча Тель-Авива решени 1967 шера 22 ноябре Кхерамален Советo нь резолюци чаьх цалдийтара Израила ледаю политика логически кхоачашъяр мара дац. ТIом хаина сацитарах барт баьчул тIехьагIа ше кIира совгIа ха йийзар Тель - Авива Ярринга-харча контакташке вахийта шийн вакал ваь Текоа хьожавара. ХIаьанкал Нью - Йорке цкъа вIашагIкхийттачул тIехьагIа Тель - Авиве юхавийхар Текоа «консультацеш» ара.

Шийн декхар лерттIа кхоачушдара Ярринга йIаьххача хана новкъарлехаш яьчул тIехьагIа, Текоа самолетаца Нью - Йоркера тахан дIавахар израильски правительства нь решени Ярринга-га дIайовзийтаргйрлаш.

КАИР, 8 сентябрь. (ТАСС). ОАР-о Америка ВIашагIкхийттача Штаташка меморандум яхьийтай хаина тIом сонабарх барт баьчул тIехьагIа Суэцки канала зоне керпача ракетий установкаш оттаяьй яхаш Израила ше бехке еш хилар официально харцдеш.

ОАР меморандуме белгалдоаккх «Израила Египет бехке еш хилара маIан 1967 шера 22 ноябре ООН Кхерамален Совето нь резолюци кхоачашъяра ца юстара яла гIертнога даь, яхаш. Суэцки канала зоне хIанз йолаш йола ракеташ цига хиинай хаина тIом сацитарах дола договор чIоагIдалалехьаг,— йоах меморандума тIа.

ОАР-о США теркам тIабохийт Америка ВIашагIкхийттача Штаташ укх тIеххьарча хана Израила дикка дукха наступательни гера лела хилара. «Синайски ах гIайрен тIа «Барлева лини» оалаш яр юхаметтаоттараш чIоагIъераш Израило сихлаь деча фортификационни балхаша хьахойт, — йоах меморандума тIа, — Израила Египта Синайски дIаяха а 1967 шера 22 ноябре ООН Кхерамален Совето нь резолюци кхоачашъе а дага ца хилар».

«Египто, — белгалдоакх ОАР меморандума тIа, — Суэцки канала зоне керда ракетни установкаш оттаяьц хаина тIом сацийташ барт баьчул тIехьагIа, цо барт дIахо йодача хана бола а бергбац».

Указ чIоагIлуш да

ДЕЛИ, 8 сентябрь. (ТАСС). Инде президента указах хьалха хиина индийски князей дайше йолча привелегеех начахьалше пенсеех баьнаб. Сакъан индийски парламенте арахьаьхa решени цу сахьате чIоагIъеннай.

Хов ма дарра, парламента уш ахканарча сессе Инде правительства юкъейлар индийски ахьашта тела пенсеши привилегеш дIайоахаш йола законопроект. Из законодательни акт хьалхьайлар халкъе палата дукха а дукхагIа болча депутаташа.

Мехка конституцега къаьнча тIайийцача президента указах Инде демократически низам аьттехьарча реакцел чIоагIа котдалар лерхI.

Парламентски дебаташ латтача хана ИНК яхача доал деча партега аьрдехьарча демократически партешкарех болча депутаташа могайир законопроект, прогрессивни социально - демократически хувцамаш дара гIулакха тIехь Индира Ганде правительство йиаза хьал а даьцар.

АЬРДЕХЬАРЧА НИЗИЙ ТОЛАМ

РИМ, 8 сентябрь. (ТАСС). Инде областной, провинциальни, муниципальни хоржамаш хиначул тIехьагIа моттигерча самоуправлене органашка керда толам баьккхаб Итале парте аьрдехьарчар.

Йоккхача города Савона (Лигурия яха область) муниципальни совета юкъебахар Итальянски коммунистически партен, пролетарски цхьоагIон Итальянски социалистически парте председателаш. Савона мэрана хержав социалист Карло Дзанелли, цуп заместителлла — ИКП ЦК член Джузеппе Небрассо.

АМЕРИКА КХАЛСАГА ДОАКЪАЗАЛ

26 августа 50 шу далаь ВIашагIкхийттача Штатий конституцехь кхалнаьа голоси бокъо еннача 19-ча тоадаре ретификаци яьча дайнахь деиз. Нагахьа санна статистически тайтамех теше, США-на нерте латтар магриархат хила еша яр. Бакъча нахех дукхагIа берана кхалнах ба укхаха — 51 процент. Уж дукхагIа бе хоржамий урнашта хьалхашка а — 1968 шера хиначе хоржамашка маIача тхахал 2 миллион дукхагIа бар кхаж тесса кхалнах. Мехкарча ерригача капиталех 60 процент цар доалахьа е, британаш, маIача наьха хьешти пазаташи тIехьа тикашкара дукхагIа дола товараш мийу. Экономика йолайолийтача пружина хьакъехьа мийга хеттар дача американски экономиста жоп дала мегар: «Шерше ла фам» (кхалсаг лаха). Цуп чам иштаб ха а цуна тоамбар ле а гIерт компанеша фирмаши. «Долла хIача кхалнаха корпорейшн» корах арахьежача бIаргагу дуъе-м иштта да.

Нагахь санна из иштта дале аагуст бутт бош городий улицашка ара а баьнна [illegible] маIача наха нийсса бокъонаш лулга дIадехаш хIона хиннаб кхалнаш?

Хиинаб шоаш «хьалагIча сортах» бола гражданаш хиннадаьи бокъонца иштта болаш хIаиз а бусалдаьи. Американски бизнеса бух — американка вIалла а яц, из доцо талант я. Бакъда, уккала терхаш-м бе кхалнаш хачахьала» — йий, тхаш, широтий, а хоржамашкьа а берригача мехка. Цхьабакъда, из берригъа а кхьалоа товараш пазаташкара эттара тIехьагIа арайьначча автомобилий маркашка кхачгалиа маьхала лахар дукха деш да.

Бизнесо цигтача — шийн керттера дакъа — нах чуйттабечуп дакъа шийга хьа ма хьачийге а — рицара мехка тIера йоккхосс.

США-рча маIача наха нийсса къилдьйгача кхалнаха, «Тайм» яхача журнала дашеех, 42 процент мIелигагIа эц мах. Гиналай лоаций боалашка кхача санна хала да кхалнаха дукхахча профессешта тIакхача. Мехкарча берригача инженерех 2 процент мара кхалнах бац. Кхи дикагIа латтах лорашара гIулакх а.

Август бутт юкъе кхаьчача хана конгресса викалий палата тIайийнар кхалнаха маIача наха нийсса тешшаме юридически бокъонаш зургIолаш дола конституцин юкъе дакъа тоьаре [illegible] резолюци. ТIайийнар 43 шера цхьанна бахьанна [illegible] кхачуш тIехьагIа.

Вайна ма гарра, рагIа ца хила дилза бахьанан долаш ба америк[illegible] кански кхалнах. Цхьабараш раьза бац, цуп хьагойтара куца, сов тIеххдаьккха из «гIордаккхара», — дIахьоккхара, цудухье Филадельфе а кара арахийцад «Нью-Йорк таймс» яха газета цIи хIезигдукха хийна а хийца. ЦIагIара декхараш кхочаш ца дара беш бола тIахьожам, кхидараш. Цхьабакъяла, «кхалнаьха бокъоний Дя» вIашагIкхеллараша, гучох, лийрхIад, цу тайпара американски дуненн общественноста уйла ВIашагIкхийттача Штаташкарча кхалнаьха кхела тIаерзае.

КIайчо цIено, белгала аьлча, хьахьокха лаьрхIад, ше цхьаь ца латташ хилар. Кхалнаха «шеко йоаццеш, мехка политически, экономически, социальни вахаре доккха дакъа лана дезаш хилар мукIарал де аьнна американцашка тIахьехам беш йола прокламаш наха дIайоазийтара даьча 19-ча тоадара ретификаци нь 50 шу дизарах пайда ийцаб президента. Цул совгIа, американски къайлагIарча служба хоам баьб, эттара хьалхара ворхI кхалсаг КIай цIа хорадара штата юкъе йахьий ше аьнна. Цхьатара бокъонаш ма уж?

Официально мукIарал деш долла тайп-тайпара къамаьлаш хьаахагIа а хозар, цхьабакъда, практически хувцалуш цхьаькха хIама дацар. Масала, 1967 шера президента Эйзенхауэра дьахкайкампр. «кхал-маIа» хиларах дискриминаци а йоацаш, цхьатарра къахьегарах цхьатарра мах баларо оршшин йоаржаар, иштча хана дича баьгаьхьа долаш нийса гIулакх да «аьнна». МассагIа шу дIадаьннад цу хана деиз, цхьабакъда, «нийсача гIулакхагахьа» хIанзалца баьккха гIа-м бац.

Цудухьа американски кхалсагьа йиза бокъо хиинаб шоаш мIазбахарах цаьха санна доше. Керттера дIалехаш юо хIама а долаш хилар демонстрацеш: балха дIаэцача хана бокъонаш цхьатарра лоархIаяа, нах боалаш ясле йоккхага, бер дIадаккхийта мукъа лулга.

Моттигерча Iаьдалашца цхьапцаьнахьа хьаллаьцай «Кхалнаьха бокъоний Дя» яха цIеч, масала, Питсбурге, Филадельфе, Нью-Йорка штате. Цхьацанахьа, масала, Сан-Франциско, цIенхаштта проблема бегашта а яьккха юстара кхосса гIийртаб. «Кхалнаьха бокъоний Дено» керттера лерхIар кхоачашаьа даьнарг да — дуненна дагадохийтар, «американски демократи» [illegible]

Геннадий ГЕРАСИМОВ, (АПН).

Чада Республике болх беш я советски преподавателей группа. Царна юкъе ва медицински Iилмаш кандидат, Черновицки медицински института сотрудник Шкварюк Михаил.

СУРТА ТIА: Шкварюк Михаил Форт-Ламе центральни госпитале цамогаш бола нах тIаэцуча хана.

Б. Федотова сурт.

ТАСС фотохроника.

ЛадувгIа, хьажа

РАДИО

10 сентябрь

6.30 — Юрта Iуйре (гIалгIай меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.28 — «Сердало» газета обзор. 7.35 — Москва. 8.15 — Передачий программа. 8.22 — Понамаренко иллеш. 8.45 — «Парте съезде дехьа ма деза нагахь гIо» яха корреспонденци. XX-ча партсъезда цIерах йолча колхозе (нохчий меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — Юртабоахама къахьегамхошта дола концерт. 16.30 — «Къона тIехье» (нохчий меттала). 16.45 — Халкъа тIахьожам болх беш бе (гIалгIай меттала). 17.00 — Партийни органий отчеташи, хоржамаши яха корреспонденци (эрсий меттала). 17.15 — Ашараш. 17.30 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.45 — «Вай индустриальни мохк» (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.30 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

10 сентябрь

19.05 — Беранашта фильм. 19.20 — КПСС 24-ча съезда некъа доккхаш. Коммунистически къахьегама коллектива юкъе (нохчий меттала). 19.15 — Киножурнал. 19.30 — Дуней халкъашта юкъера обзорени. 19.40 — Шоана, бераш. 19.55 — «Вай унахцIено вай бе я» яха лора беседа. 20.00 — Документальни фильм. 20.45 — «Крупи Крауэен» яха художественни фильм. ШоллагIа сери. 22.10 — Документальни фильм [illegible].

11 сентябрь

РАДИО

6.30 — Юрта Iуйре (эрсий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.28 — «Ленина некъ» газета обзор. 7.35 — Москва. 8.15 — Передачий программа. 8.22 — Гаяна яхача Хачатуряна балетацера фрагменташ. 8.45 — «Къона тIехье» (гIалгIай меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — Инструментальни пьесаш. 16.30 — Съездага съездага. Назранош кхуц хувцаш латт (гIалгIай меттала). 16.45 — Даьхенах дола иллеш. 17.15 — КПСС Центральни Комитета июльски Пленума соцамаш кхочашде. КПСС Ножай-юртовски райкома хьалхарча секретара Янгульбаева выступлени (нохчий меттала). 17.30 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.45 — «Вай индустриальни мохк» (эрсий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.30 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

11 сентябрь

18.00 — Беранашта фильм. 18.10 — Телевизиони передачаш (нохчий, эрсий меттала). 18.40 — Хоамаш. 18.45 — КПСС 24-ча съезда накъаьдолхаш. Кхоамамех пайда эца. 19.25 — «Крупи Крауэен» яха художественни фильм. КхоалагIа сери. 21.00 — «Кхойтта гIанд» яха телевизиони театра миниатюр. 21.30 — Вай унахцIено вай бе я» яха фильм. 22.00 — «Бельмах йола легенда» яха биль-балет.

ДЕЗА НОВКЪОСТИЙ!

ДIАДОЛАДЕННАД 1971 шера

«СЕРДАЛО»

ГАЗЕТА ЯЗЛУЛГА

Газета язлу буазама ерригача отделенешка а промышленноста, транспорта, гIишлошъеча предприятешкарча, дешара заведенешкарча, колхозашкарча, совхозашкарча учреждени ешкарча, общественни организацешкарча вепайолзув доахадеча общественни уполномоченнешки а гIолла.

ГАЗЕТА ЯЗДАЙТАРА МАХ:

1 шера — 3 сом 12 кепиги:

6 бетта — 1 сом 56 кепиги;

Дец ма лелаш! 1971 шера «Сердало» газета хаиналъе язде.

Шаьла района «Прогресс» яхача совхоза коллективо хала а хетаж кодам бу хьаьбаш простадеча «Прогресс» яхача совхоза керттера экономист ЦИЦКИЕВ Махьмад цIаьхха валарах цуп дезалгенгаргарча вахаген.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-66; редактора вам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахарел культуран промышленностен отделий — 3-42-30; Юрта боахамийн письмойн отделий—3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революцен проспект 7/34.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-66; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни культуры промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/34.

СФ05194. Заказ № 9166.